

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Elsi Eronen

Ilmastoviisaiden asumisvalintojen poliittiset teemat ja ristiriidat

Markkinoinnin ja viestinnän
akateeminen yksikkö
Markkinoinnin pro gradu-
tutkielma
Markkinoinnin johtamisen
maisteriohjelma

Vaasa 2024

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Elsi Eronen		
Tutkielman nimi:	Ilmastoviisaiden asumisvalintojen poliittiset teemat ja ristiriidat		
Tutkinto:	Kauppätieteiden maisteri		
Oppiaine:	Markkinoinnin johtamisen maisteriohjelma		
Työn ohjaaja:	Henna Syrjälä		
Valmistumisvuosi:	2024	Sivumäärä:	65

TIIVISTELMÄ:

Tutkimus ilmastonmuutoksen ympärillä on lisääntynyt viimeisten vuosikymmenten aikana merkittävästi. Monet tutkimukset ovat nostaneet vastuullisen asumisen yhdeksi keskeiseksi, ilmastonmuutosta hillitseväksi osatekijäksi hiilineutraalimman tulevaisuuden toivossa. Yksi tapa ohjata kuluttajien kulutus- ja asumistapoja on asettamalla poliittisia tavoitteita ja keinoja vastuullisuuden edistämiseksi.

Tämän tutkielman tarkoituksena on analysoida ihmisten keskusteluja ilmastoviisaan asumisen ja politiikan välisen yhteyden syventämiseksi. Tutkielman avulla pyritään lisäämään ymmärrystä siitä, millaisia näkemyksiä kuluttajilla on ilmastoviisaasta asumisesta ja vastuullisuuteen tähtäävistä politiikkakeinoista.

Tutkielman teoriaosuudessa yhdistyy vastuullinen kuluttaminen, ilmastoviisas asuminen sekä politiikkakeinot. Luvussa käsitellään kuluttajien vastuulliseen päätöksentekoon vaikuttavia osatekijöitä, ilmastoviisaan asumisen merkitystä ja haasteita sekä politiikkakeinoja vastuullisen kuluttamisen ohjaajana. Kuluttajan vastuullista päätöksentekoa tarkastellaan sisäisten ja ulkoisten osatekijöiden kautta. Teorialuvun lopussa esitellään ilmastoviisasta asumista, kuluttajien vastuullista päätöksentekoa ja politiikkakeinoja yhdistelevä viitekehys.

Tutkielman tieteelliseksi lähestymistavaksi valikoitiin fenomenologis-hermeneuttinen. Aineistoa analysoidaan teoriaohjaavan sisällönanalyysin menetelmin. Aineistona käytettiin HS Digin verkkoartikkelien kommenttiketjuja, jotka on kerätty osana DeCarbon Home-tutkimushanketta. Sisällönanalyysin kautta pyrittiin löytämään aineistosta esiin nousevia teemoja ja ristiriitoja. Aineistosta löydettiin kolme keskeistä ilmastoviisasta asumista ja politiikkaa yhdistelevää teemaa. Tutkielmassa teemat esitellään keskusteluina, jotka ovat taloudellisuudesta ja rahasta, poliittikkoihin kohdistuvasta epäuskosta sekä vastuullisuustoimien vaikutuksesta ja vastuunkannosta. Tämän lisäksi analyysin kautta tunnistettiin aineiston ja teorian välisiä, sekä keskusteluiden välisiä ristiriitoja.

Tehdyn tutkimuksen perusteella havaittiin voimakkaita näkökulmia vastuullisuustoimiin liittyen. Etenkin taloudellisuuteen ja rahaan liitettävässä keskustelussa nousee esiin kirjoittajien toive konkreettisille tukitoimille vastuullisen asumisen toteuttamiseksi. Keskusteluissa nousee esiin vahvasti poliittisiin tahoihin kohdistuva epäluottamus ja epäuskoisuus vastuullisuustoimien toteuttamiseksi. Epäuskoisuuteen liittyvissä keskusteluissa korostui kirjoittajien voimakkaat mielipiteet sekä negatiivinen suhtautuminen vastuullisuustoimiin. Suuri osa kirjoittajista koki politiikkojen asettamat vastuullisuustoimet vain symbolisiksi, eikä ilmastonmuutosta hidastaviksi toimiksi.

AVAINSANAT: vastuullisuus, kuluttajat, ilmastoviisas asuminen, politiikkakeinot, sisällönanalyysi

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	8
1.2	Tutkimuksen rakenne	10
2	Ilmastoviisaan kuluttamisen, asumisen ja politiikkakeinojen yhteensovittaminen	12
2.1	Vastuullinen kuluttaminen	12
2.2	Kuluttajaan liitettävät tekijät	13
2.2.1	Sisäiset tekijät	14
2.2.2	Ulkoiset tekijät	16
2.3	Ilmastoviisas asuminen	18
2.3.1	Ilmastoviisaan asumisen määrittäminen ja merkitys	18
2.3.2	Ilmastoviisaan asumisen toteuttamisen haasteet	21
2.3.3	Taloudelliset tekijät	23
2.4	Politiikkakeinot vastuullisen kuluttamisen ohjaajina	24
2.4.1	Politiikkakeinojen kategoriat	25
2.4.2	Politiikkakeinojen vaikuttavuus	28
2.5	Teoreettinen viitekehys: Kuluttajat, vastuullinen asuminen ja politiikkakeinot	30
3	Metodologia	32
3.1	Tutkimuksen lähestymistapa	32
3.2	Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi	33
3.3	Aineiston keruu	35
3.4	Aineiston analysointi	36
3.5	Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi	38
4	Ilmastoviisaan asumisen poliittiset teemat ja ristiriidat	40
4.1	Ilmastoviisaan asumisen poliittiset teemat	40
4.1.1	Keskustelu taloudellisuudesta ja rahasta	40
4.1.2	Keskustelu politiikkoihin kohdistuvasta epäuskosta	44
4.1.3	Keskustelu vastuullisuustoimien vaikutuksesta ja vastuunkannosta	47
4.2	Ilmastoviisaan asumisen ristiriidat aineistossa	50

5	Johtopäätökset	53
5.1	Keskeisimmät löydökset	53
5.2	Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimuskysymykset	56
	Lähteet	58

Kuviot

Kuvio 1: Tutkielman rakenne	10
Kuvio 2: Tutkielman teoreettinen yhteenveto	30
Kuvio 3. Ilmastoviisaan asumisen teemat ja keskustelujen välinen ristiriita	52

Taulukot

Taulukko 1: Aineiston erittely	36
--------------------------------	----

1 Johdanto

Huoli ilmaston lämpenemistä kohtaan on kasvanut merkittäväksi tulevaisuuttamme muovaavaksi keskustelunaiheeksi. Vallitseva tilanne nousee esiin niin yksittäisten kuluttajien keskuudessa arkisissa tilanteissa kuin poliittisessa päätöksenteossa ilmaston lämpenemisen hidastamiseksi. Ilmaston lämpeneminen ihmisen toiminnan seurauksena on yksi laajimmin tunnistettuja uhkia ihmiskunnalle (Hansen, 2007). Ihmisten mielikuvat ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista pohjautuvat moneen tekijään. Näitä ovat muun muassa henkilökohtaiset kokemukset, tilastoinnit ja tutkimukset, media sekä poliittinen päätöksenteko (Weber, 2010).

Ilmastonmuutoksen vaikutukset eivät rajoitu pelkästään biofysikaalisiin muutoksiin, vaan sillä on myös laajalle ulottuvia sosioekonomisia ja rakenteellisia seurauksia (Kelly & Adger, 2000). Kyseiset muutokset asettavat monet sosiaaliset ryhmät entistä haavoittuvaisempaan asemaan (Otto ja muut, 2017). Vaikka sosioekonomisia vaikutuksia on helpoiten löydettävissä maiden välillä, niitä voidaan tunnistaa jopa yksittäisten kaupunkien sisältä. Asuinmaasta tai -kaupungista riippumatta etenkin heikommin toimeentulevat kotitaloudet ovat haavoittuvassa asemassa rajoittuneiden resurssien vuoksi (Gasper ja muut, 2011). Gasperin ja muiden (2011) mukaan rajoittuneet resurssit liitetään usein käytettävissä olevaan rahamäärään sekä asumisen eri osa-alueisiin. Ilmastonmuutoksesta aiheutuvien sosioekonomisten erojen ja epätasa-arvon odotetaan kasvavan myös tulevaisuudessa (Gasper ja muut, 2011). Tulevaisuuden arvioiden ja ennustusten tekeminen sosioekonomisesta näkökulmasta on monestakin syystä tärkeää. Kyseiset näkymät ohjaavat esimerkiksi poliittista päätöksentekoa sekä ovat keskeisessä roolissa ilmastonmuutoksen vaikutusten arvioinnissa (Cuaresma, 2017).

Suurin osa ilmastoon liittyvistä ongelmista ovat juurtuneet ihmisten käyttäytymiseen, etenkin kuluttamiseen (Gupta & Agrawal, 2017). Huoli ilmastonmuutoksesta heijastuu nykyajan kulutustapoihin. Kuluttamisen näkökulmasta yksittäisten ihmisten lisäksi kotitaloudet nousevat ratkaiseviksi yksiköiksi ilmastonmuutoksen hidastamiseksi. Keskustelu kulutuksen ilmastovaikutuksista liittyy etenkin ylikulutuksen hillintään sekä

kestävämpien ratkaisuiden löytämiseen. Kulutuksen negatiivisten vaikutuksien hidastamiseksi on oleellista ymmärtää yhteys kulutuksen ja ilmastonmuutoksen välillä sekä havainnoida kuinka kulutustapoja voidaan muokata (Shwom & Lorenzen, 2012). Juurtuneiden kulutustapojen muuttaminen ei kuitenkaan ole yksinkertaista. Vaikka kotitalouksia yhdistää vastuu ja päätökset omista kulutusvalinnoista, samanaikaisesti monilta heiltä uupuu tietotaito oman ympäristöystävällisyyden parantamiseen (Gardner ja Strern, 2008). Tämän lisäksi kulutustottumusten muuttaminen voidaan kokea ongelmalliseksi niiden ollessa sidottuna sosiaaliseen kontekstiin (Shwom & Lorenzen, 2012).

Merkittävä osa kotitalouksien kulutuksesta on liitoksissa myös asumiseen. Suuri osuus Suomenkin kasvihuonekaasupäästöistä muodostuu rakennetussa ympäristössä (HSY, 2017). Tähän lasketaan muun muassa yleinen energiankäyttö, vedenkäyttöön ja lämmitykseen liittyvät kulutusvalinnat. Koko maailman laajuisesti suurin osa käytetystä energiasta pohjautuu fossiilisiin polttoaineisiin, joita poltettaessa syntyy ilmastoa lämmittävää hiilidioksidia (Shwom & Lorenzen, 2012).

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia voidaan toisaalta tarkastella myös energian tuotannon ja sen riittävyyden näkökulmasta. Tulevaisuudessa ilmaston lämpenemisen odotetaan vaikuttamaan energian tuotantoon, jakeluun ja kulutukseen maailmanlaajuisesti (Akhmat ja muut, 2014). Yhtenä ratkaisuna ilmastonmuutoksen hillintään sekä energian riittävyyteen takaamiseen voidaan nähdä ilmastoviisaisten asumismuotojen suosiminen. Ilmastoviisaista asumismuodoista puhuttaessa tutkielmassa viitataan hiilineutraalisuuteen pyrkiviin, kestävästä sosiaalista ja ekologista kehitystä tukeviin asumisratkaisuihin.

Mahdollisuudet kestäväan kuluttamiseen eivät kuitenkaan ole jakautuneet tasaisesti. Sosioekonomiset erot vaikuttavat merkittävästi kotitalouksien mahdollisuuksiin muuttaa omaa toimintaansa kohti ilmastoviisaampaa asumista ja kuluttamista. Taloudellisten voimavarojen epätasainen jakautuminen on huomattavissa myös Suomessa.

Kehitykseen löytyy viittauksia muun muassa Valtionhallinnon ilmastoviestinnän ohjausryhmän tuottamasta Ilmastobarometri 2019- kyselystä. Tulosten mukaan ne kotitaloudet, joilla on enemmän rahaa käytettävissään, ovat valmiimpia niin poliittisiin kuin oma-aloitteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi (Ympäristö.fi, 2019). Havainnon lisäksi tuloksissa nousi esiin tarve sosiaaliselle oikeudenmukaisuudelle ilmastoviisaiden ratkaisuiden toteuttamiseksi. Voimavaroihin viitattaessa tarkoitetaan tässä tapauksessa ensisijaisesti kotitalouksien taloudellisia resursseja, kuten käytettävissä olevaa rahamäärää pakollisten menojen jälkeen. Poliittikkakeinoilla viitataan poliittiseen päätöksentekoon sekä koskettaa taloudellisia tukia, joita kotitaloudet voivat hakea ilmastoviisaiden ratkaisuiden toteuttamiseksi.

Poliittisilla keinoilla pyritään usein samanaikaisesti hidastamaan kotitalouksien eriarvoistumista sekä tukemaan ilmastoviisaita asumisratkaisuita. Vuonna 2022 voimaan astuneen, uudistetun kansallisen ilmastolain mukaan Suomen on vähennettävä kasvihuonekaasupäästöjään vähintään 95 prosenttia vuoteen 2050 mennessä (Valtioneuvosto, 2022). Tämän lisäksi lakiin kirjattiin ensimmäistä kertaa Suomen tavoite hiilineutraalisuudesta vuoteen 2035 mennessä. Asumisen ollessa suuri kasvihuonekaasujen tuottaja, lakien päivittämisen lisäksi moni kansallinen ja kansainvälinen taho on asettanut taloudellisia kannustimia tavoitteiden saavuttamiseksi. Tukien tarkoituksena on tasa-arvoistaa ilmastoviisaiden asumismuotojen toteuttamisen kotitalouksien sosioekonomisesta tilanteesta huolimatta.

1.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on analysoida ihmisten keskusteluja ilmastoviisaan asumisen ja politiikan välisen yhteyden syventämiseksi. Tarkastelussa painottuu kuluttajien vastuullinen päätöksenteko sekä politiikkakeinojen yhteensovittaminen. Vastuullisuusnäkökulman kautta tarkastellaan ilmastoviisaan asumisen toteuttamisen sekä kulutuksen esteiden muodostumista.

Tutkimuksella on kolme tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena on *muodostaa teoreettinen viitekehys, joka havainnollistaa millainen rooli kuluttajasta riippuvilla tekijöillä ja politiikkakeinoilla on ilmastoviisaan asumisen toteuttamisessa*. Ensimmäinen tavoite pyritään saavuttamaan toisen luvun aikana.

Toisena tavoitteena on *tunnistaa, millaisia ilmastoviisaan asumisen teemoja politiikkakeinoihin liittyvään keskusteluun linkittyy*. Tavoitteen nojalla tarkastellaan politiikkaa ja ilmastoviisasta asumista käsittelevien Helsingin Sanomien artikkeleiden kommentteja.

Tutkimuksen kolmantena tavoitteena on *analysoida aineiston ja teorian välisiä ristiriitoja ilmastoviisaan asumisen näkökulmasta*. Ristiriitojen tunnistamisen pohjana on Helsingin Sanomien artikkeleissa muodostuneet verkkokeskustelut ja aineistosta esiin nousseet teemat.

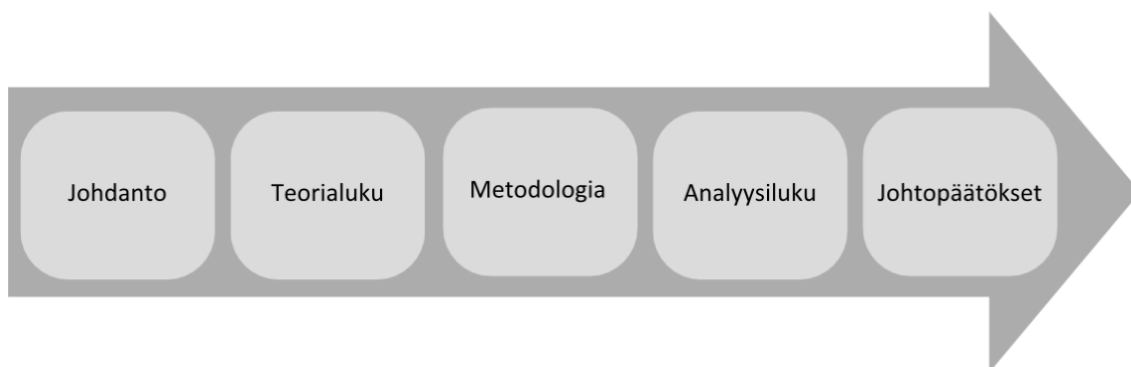
Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi ja muut, 2009). Tähän lähtökohtaan liitetään ajatus todellisuuden moninaisuudesta. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on lisätä ymmärrystä aiheen ympärillä sekä tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita mm. säännönmukaisuuksien keksimisestä tai tekstin merkityksen ymmärtämisestä (Hirsjärvi ja muut, 2009). Lähtökohtaisesti kaikki laadullisen tutkimuksen periaatteet ovat linjassa tutkimuksessa esitettyihin tarkoitukseen ja tavoitteisiin.

Tutkimuksessa käytetään sisällönanalyysiä. Analyysitavalla tutkitaan kielen piirteitä ja kommunikaation sisältöä (Hirsjärvi ja muut, 2009, s. 166). Painopisteenä tarkastelussa on, mistä asioista puhutaan tai mitä asioita käsitellään. Yksi sisällönanalyysin tarkoitus on tuottaa holistinen ja todenmukainen selitys, joka muodostaa kokonaisvaltaisemman kuvan tarkasteltavasta aiheesta (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 120).

Tutkielma tehdään osana DeCarbon Home- tutkimushanketta. Hanke edistää asumisen ja rakentamisen oikeudenmukaista kestävyysmurrosta (DeCarbon Home, 2022). Ensisijaisena aineistona tutkielmassa toimivat median julkaisut sekä julkaisuihin liitetyt kommentit. Aineistoa kerätään Helsingin Sanomien verkkosivuilta, HSDigin kommenttiketjuista. Esiteltyä aihetta tutkitaan kuluttajien näkökulmasta.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Tutkielma on jaettu viiteen lukuun. Näitä ovat johdanto, teorialuku, metodologialuku, analyysiluku sekä johtopäätökset. Tutkielman rakennetta havainnollistetaan kuviossa 1.

Kuvio 1: Tutkielman rakenne

Tutkielman ensimmäisenä käsittelykappaleena toimii johdanto. Johdannon tarkoituksena on antaa lukijalle kokonaiskuva tutkittavan ilmiön taustoista, ajankohtaisuudesta sekä tieteellisestä merkityksellisyydestä. Tämän lisäksi johdannossa esitellään tutkielman tarkoitus ja tavoitteet sekä tutkimusmenetelmät.

Toisessa luvussa käytetään aikaisempaa kirjallisuutta teoreettisen viitekehyksen muodostamiseksi. Luku on liitoksissa tutkielman ensimmäiseen, teoreettiseen tavoitteeseen. Luvussa keskitytään kahteen tutkielmassa pääasiallisessa roolissa olevaan

aihealueeseen – ilmastoviisaaseen kuluttamiseen sekä politiikkakeinojen yhdistämiseen. Luvussa syvennetään lukijan ymmärrystä kummankin aiheen kohdalla, sekä muodostetaan aiheet yhdistävä, teoreettinen kokonaisuus.

Kolmantena kappaleena toimii metodologia. Kappaleessa perustellaan aineiston osalta tehtyjä valintoja, tutustutaan tarkemmin tutkimuksessa käytettyihin menetelmiin sekä arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta. Neljännessä luvussa analysoidaan kerättyä aineistoa aikaisemmin tutkielmassa muodostetun teoreettisen viitekehysten avulla.

Viimeisessä kappaleessa esitellään tutkimuksen keskeisimmät löydökset ja huomiot, sekä tehdään johtopäätökset aiheen tiimoilta. Esiin nousseiden löydösten lisäksi kappaleessa esitetään jatkotutkimusehdotuksia aiheen ympärillä ja tehdään kokonaisvaltainen yhteenveto tutkimuksen onnistumisesta.

2 Ilmastoviisaan kuluttamisen, asumisen ja politiikkakeinojen yhteensovittaminen

Seuraavassa luvussa tarkastellaan vastuullista kuluttamista, ilmastoviisasta asumista sekä politiikkakeinoja. Vastuullista kulutuskäyttäytymistä käsitellään yksittäiseen kuluttajaan liitettävien sisäisten ja ulkoisten tekijöiden kautta. Tämän lisäksi erillisenä alalukuna tarkastellaan erilaisia poliittisia keinoja ja niiden vaikuttavuutta. Poliitiikkakeinojen tarkastelussa huomioidaan ja avataan keinojen vaikutusta kulutuskäyttäytymistä ohjaavana tekijänä. Ilmastoviisasta asumisen tarkastelussa painottuu kotitalouksien kohtaamat haasteet.

2.1 Vastuullinen kuluttaminen

Ilmastoviisasta kuluttamista tarkastelevan tutkimuksen määrällisestä kasvusta huolimatta termille ei ole yhtä määritelmää. Tämän vuoksi ilmastoviisaasta kuluttamisesta puhuttaessa käytetään usein synonyymiä vastuullinen tai kestävään kehitykseen tähtäävä kuluttaminen. Pohjimmiltaan vastuullisen kuluttaminen voidaan määritellä olevan rationaalista ja tehokasta kuluttamista, joka huomioi ihmiskunnan tarpeet (Fisk, 1973). Vastuullisen kuluttamisen määrittelyssä olennaista on taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöllisen suorituskyvyn parantuminen suhteessa lähtötilanteeseen (Wolff & Schönherr, 2011). Vastuullisen kuluttamisen tarkkaa määrittelyä hankaloittaa sen monimuotoisuus. Toisin sanoen tämä riippuu pitkälti näkökulmasta, josta asiaa tarkastelee. Gupta ja Agrawal (2017) esittelevät vastuullista kuluttamista käyttäytymiseksi, jossa hyödykkeen hankinta, käyttö ja hävittäminen on suoritettu tavalla, joka vähentää kulutuksen negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Vastuullinen kuluttaminen on muutakin kuin ympäristöystävällisten tuotteiden kuluttamista tai elämäntapamuutosten tekemistä (Dimitrova ja muut, 2022). Esimerkiksi Gupta ja Agrawal (2017) listaavat artikkelissaan vastuullisen kuluttamisen eri muotoja.

Luokittelussa esiin nousseita muotoja yhdistää niiden olevan liitoksissa kuluttajien päivittäisiin valintoihin ilmastovaikutuksen vähentämiseksi. Luokittelussa keinoiksi havaittiin muun muassa ympäristöystävällisten tuotteiden ostaminen, yhteisöllinen kuluttaminen, tarveperusteinen ostokäyttäytyminen, tietoisesti jätteen kuluttaminen sekä mahdollisen jätteen oikeanmukainen lajittelu ja hävittäminen. Erottelun mukaan ympäristöystävällisissä tuotteissa huomioidaan paikallisuuden ja kausivaihtelun lisäksi energiatehokkuus. Tässä tutkielmassa vastuullista kuluttamista tarkastellaan ekologisuuden lisäksi sosiaalisesta ja taloudellisesta näkökulmasta. Seuraavassa luvussa esitellään kuluttajaan liittyviä tekijöitä sekä poliittisia keinoja ilmastoviisaan kuluttamisen tukemiseksi.

2.2 Kuluttajaan liitettävät tekijät

Vastuullisen kuluttamisen toteutumiseen vaikuttavat monet tekijät. Yksilön aikomus osallistua ympäristöystävälliseen toimintaan on vain yksi käyttäytymiseen vaikuttava tekijä, eikä välttämättä kaikissa tapauksissa tärkein. Monet vastuulliset käytösmallit ovat henkilökohtaisten tapojen tai kotitalouksien rutiinien sanelemia. Toisaalta joissakin tapauksissa käytöstä mahdollistaa tietty tulotaso tai elinympäristön infrastruktuuri. Tutkimus osoittaa niin sanotun luonnonsuojelijan taipumuksen olevan kiinni yksilön käyttäytymisestä ja kontekstista. (Stern, 2000.)

Kääntöpuolella kuluttajan kestävämpiin kulutustapoihin vaikuttavat oman edun tavoittelun kannustimet, institutionaaliset sopimukset, tavat sekä sosiaalisten normien monimutkaiset yhdistelmät (Jackson, 2004). Nämä koetaan usein lukkiutuneiksi, kulutusta määritteleviksi tekijöiksi. Tämän takia vastuullisen kuluttamisen toteuttaminen käytännössä on monella tapaa haastavaa ja muodostuu monen eri toimijoiden yhteistyönä. Vastuullinen kuluttaminen tai käytöksen muutos vastuullisuutta kohti ei tapahdu yksinään, vaan vaatii sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä muutoksen mahdollistamiseksi. Epämuodollisen jaottelun mukaan sisäisiin tekijöihin voidaan laskea kuluttajien asenteet ja arvot sekä erilaiset demografiset tekijät kuten koulutus- tai tulotaso (Sheoran ja Kumar,

2020). Ulkoisiin tekijöihin luetellaan muun muassa erilaiset politiikkakeinot sekä viestinnälliset kampanjat ympäristötietoisuuden ja vastuullisen kuluttamisen tukemiseksi.

2.2.1 Sisäiset tekijät

Kuluttajien asenne, arvot ja persoonallisuus nimetään usein psykologiseksi, vastuulliseen kuluttamiseen vaikuttaviksi tekijöiksi (Sharma & Jha, 2017). Jokainen näistä nähdään olevan keskeisessä roolissa kulutuskäyttäytymisen selittäjänä, ja edesauttamassa omalta osaltaan vastuullisempien tapojen muodostumista.

Yksilön arvot toimivat käyttäytymisen motivoijana ja ohjaajana (Thøgersen & Ölander, 2002). Kaikki motivaatiotyypit eivät ole olennaisia selittämään käytöstämme elämän eri osa-alueella (Thøgersen & Ölander, 2002). Arvojen käsittely toimii kuitenkin hyvänä pohjana kulutuksen syiden tarkasteluun. Arvojen pohjalta tapahtuvan toiminnassa voidaan havaita priorisointia eri arvojen välillä, ja kyseiset prioriteetit ovat useimmiten pysyviä (Thøgersen & Ölander, 2002). Arvoja muovaavat monet yksilölliset ja yhteisölliset tekijät. Näitä ovat tutkimusten mukaan esimerkiksi yhteiskuntarakenne, sosiaaliluokka, sukupuoli, koulutustaso sekä poliittinen suuntautuminen.

Kuluttajat omaavat yksilöllisen arvomaailman, joka vaikuttaa vastuullisen kuluttamisen syihin (Sharma & Jha, 2017). Arvomaailman muodostumiseen vaikuttavat muun muassa yhteiskunta sekä uskonto, ja tutkimuksista voidaan havaita kulttuurien välisiä eroja. Sharma ja Jha (2017) tarkastelevat tutkimuksessaan vastuulliseen kuluttamiseen vaikuttavia arvomalleja. Heidän mukaansa myötätunto, hyväksyntä, universalismi vaikuttavat yksilön motivaatioon ympäristöystävällisten valintojen tekemiseksi. Hyväksynnästä puhuttaessa tutkimus tarkoittaa ajatusmallia, jossa yksilö on kunnioitettava ja avoin toisia ihmisiä kohtaan. Yksilöt, joiden pyrkimyksenä on lievittää muiden kokemaa tuskaa, osoittavat myötätuntoa ja yhteisöllisyyttä ovat taipuvaisempia omaksumaan

vastuullisia kulutustapoja. Julkaisun mukaan universalismin alle liitettävät arvot luonnon suojelusta sekä yhteydestä ihmisten ja ympäristön välillä. (Sharma & Jha, 2017.)

Myös Thøgersen ja Ölander (2002) tarkastelevat julkaisussaan kulutuskäyttäytymiseen vaikuttavia arvoja vastuullisuuden näkökulmasta. Myös he korostivat tutkimuksessaan universalismin aatteen merkittävästä vaikutuksesta ympäristöystävällisten tapojen muovautumisessa. Tämän lisäksi tutkimuksessa huomautettiin hyväntahtoisuuden olevan tärkeä arvo vastuullisen toiminnan kannalta. Vähemmän painoarvoa saivat niin sanotusti kovemmat arvot, kuten tavoitteellisuus. Thøgersen ja Ölander (2002) mainitsevat uusiin kulutusmahdollisuuksiin tarttumisen riippuvan yksilön arvoista. Uudenlaisia kulutusmahdollisuuksia luovat esimerkiksi vastuullisuutta tukevat poliittiset päätökset.

Arvojen lisäksi Thøgersen ja Ölander (2002) tutkivat kuluttajien toteutunutta käyttäytymistä. Kirjoittajien mukaan vastuullinen kulutuskäyttäytyminen on tarkasteluajasta huolimatta pääasiassa stabiili. Toisin sanoen, mikäli kuluttajat onnistuvat omaksumaan vastuullisia tapoja arkeensa, he todennäköisesti myös pysyvät niissä. Kirjoittajat kuitenkin huomauttavat kulutuskäyttäytymisen muutosten olevan mahdollisia. Heidän mukaansa muutokset käyttäytymisessä ovat todennäköisempiä kuin arvoissa tapahtuvat muutokset. Havainnon pohjana on ulkoisista tekijöistä johtuvat mahdolliset muutokset kulutuskäyttäytymiseen.

Yksilön arvomaailma vaikuttaa hänen asenteisiinsa ja tätä kautta myös käytökseen (Stern & Dietz, 1994). Luonnonsuojelua tarkastelevan arvo-uskomus-normi – teorian mukaan asenteet vaikuttavat käytökseen syy-seuraussuhteen kautta (Stern, 2000). Kyseisessä syy-seurausketjussa muina vaikuttavina tekijöinä ovat henkilökohtaiset normit, tietoisuus käytöksestä aiheutuvista seuraamuksista sekä ympäristöystävällisyyttä tukevat asenteet. Saman teorian mukaan luonnonsuojelijan asenteet konkretisoituvat ihmisen ja ympäristön välisissä suhteissa. Asenteiden ja ympäristöystävällisen käyttäytymisen välinen yhteys on kaksisuuntainen. Yksilön aikaisemmin omaksuma

asenne vaikuttavat käytökseen, ja samanaikaisesti aiempi käytös vaikuttaa arvojen vahvistumiseen (Prati ja muut, 2017).

Mitä useammin yksilö on aikaisemmin toiminut ympäristöystävällisesti, sitä todennäköisemmin hän toimii niin sanotusti vihreiden asenteiden puolestapuhujana sekä kokee kuuluvansa osaksi luonnonsuojelijoiden joukkoa. Käsitys joukkoon kuulumisesta vaikuttaa sosiaaliseen identiteettiimme ja tämän myötä käytökseemme. Prati ja muut (2017) havainnoivat julkaisussaan sosiaalisen identiteetin sekä asenteiden yhdessä muodostavan olennaisen pohjan käyttäytymisellemme. Tämän lisäksi erilaisten psykologisten vinoumien, kuten valikoivan altistumisen, olemassaolo syventää omaksuttuja asenteita ja käytösmalleja. Välttääkseen epämiellyttäviä tunteita, yksilöillä on taipumus etsiä tietoa, joka vahvistaa heidän uskomuksiaan tai asenteita. (Prati ja muut, 2017).

2.2.2 Ulkoiset tekijät

Psykologisten, yksilön sisäisten tekijöiden lisäksi kuluttamisessa on aina oleellista huomioida sosiaalinen konteksti tehtyjen valintojen ympärillä. Sosiaaliset tekijät muovaavat kulutusympäristöämme ja näin vaikuttavat vastuulliseen kuluttamiseen. Sosiaalisten tekijöiden ja vastuullisen kuluttamisen yhdistelevät tutkimukset ovat pyrkineet selittämään kuinka käyttäytymistä voidaan ohjata rakenteellisilla sosiaalisilla keinoilla. Tähän luetaan muun muassa sosiaaliset normit, poliittinen ilmapiiri sekä yhteiskuntarakenne. Kuten monen käsitteen kohdalla, sosiaalisille tekijöille ei ole mahdollista määritellä yksiselitteistä listausta. Tutkielman yhteydessä sosiaalisesti vaikuttaviksi tekijöiksi lasketaan myös yksilön muut sosiaaliset suhteet, kuten perhe- tai ystävyysuhteet tai työ- ja harrasteyhteisöt. Yleistettynä voidaan puhua sosiaalisesta ympäristöstä.

Sosiaaliset normit ovat usein instituutioiden sanelemia (Jackson, 2004). Pohjimmiltaan instituutioiden asettamat raamit ja pelisäännöt ohjaavat sitä, miten ihmiset toimivat.

Jacksonin (2004) mukaan kyseiset instituutiot ovat tulosta pitkäaikaisista kulttuurisista trendeistä ja syvästi juurtuneista sosiaalisista odotuksista. Sosiaalisen normiston kautta kuluttajat tarkastelevat muita kuluttajia, heidän käyttäytymistään ja odotuksia (Čapienė ja muut, 2021). Čapienėn ja muiden (2021) tutkimustulokset esittävät sosiaalisen normiston olevan ulkoisista tekijöistä merkittävin. Tutkimukseen osallistuneiden mukaan sosiaaliset verkostot sekä kirjoittamattomien sääntöjen ja raamien noudattaminen olivat tärkeitä osatekijöitä kulutusvalinnoissa.

Kuluttajat, jotka uskovat omien valintojen vaikuttavan merkittävästi ympäristöllisiin ja sosiaalisiin haasteisiin toimivat todennäköisesti vastuullisemmin (Antonetti & Maklan, 2013). Tämän lisäksi sosiaalisesti vastuullisen kuluttamisen motiivina voi olla halu tehdä hyvää muille (Balderjahn ja muut, 2013). Jokseenkin samankaltaiseen tulokseen päätyivät Čapienė ja muut (2021). Tehdyssä haastattelututkimuksessa kahdeksan yhdeksästä vastaajasta kertoi tekevänsä kulutusvalintojaan seuraavien sukupolvien elämänlaadun takaamiseksi. Čapienė ja muut (2021) nostavat esiin myös muita sosiaaliseen vaikutukseen liittyviä havaintoja. Esimerkin näyttäminen koettiin vastaajien kesken yhdeksi vaikutusvaltaisimmaksi tavaksi vaikuttaa ympäröivien ihmisten kulutusvalintoihin. Tutkimukseen osallistuneiden mukaan sosiaaliset verkostot ja esimerkiksi blogit olivat hyviä tapoja jakaa tietoa toisille kuluttajille.

Kuluttajien välisessä vuorovaikutuksessa saattaa muodostua erilaisia vinoumia, jotka vaikuttavat päätöksentekoon. Tämän lisäksi ympäristössä voi tapahtua oppimista, matkimista tai laumakäyttäytymistä sekä vertailua (Lazaric ja muut, 2020). Tutkimusten mukaan vertaisten tarkastelu on olennainen osa kuluttajan päätöksentekoprosessia etenkin tilanteissa, jossa kuluttajalla itsellään ei ole tarpeeksi tietoa päätöksen tekemiseksi. Aikaisempien julkaisujen pohjalta Lazaric ja muut (2020) asettivat tutkimuksessaan hypoteeseja väitteiden tukemiseksi. Tulokset osoittivat, että vertaisten tarkastelulla oli merkittävä positiivinen vaikutus vastuulliseen kulutuskäyttäytymiseen. Yksilöt toimivat vastuullisemmin ruoan kulutuksen, energiansäästön ja kierrätyksen osalta, mikäli lähipiirissä toimittiin ympäristöystävällisesti. Yksilön lähipiiriksi

luonnehdittiin perhettä, ystäviä tai naapurustoa. Tulokset vahvistavat käsitystä sosiaalisen vuorovaikutuksen, oppimisen ja tiedon jakamisen merkityksestä vastuullisten kulutustapojen kannalta.

Lazaricin ja muiden (2020) tutkimuksessa koettu sosiaalinen paine ja lähipiirin vaikutus oli suurin vaikutustekijä käyttäytymiseen. Muita tarkasteltavia tekijöinä tutkimuksessa käytettiin sosio-demografisia muuttujia kuten ikää, sukupuolta, sekä koulutus- ja tulotasoa. Todellisuudessa sosiaalisen vaikutuksen painoarvoa suhteessa sisäisiin tekijöihin on vaikea arvioida, sillä eri tutkimukset antavat aiheesta jokseenkin eriäviä johtopäätöksiä.

2.3 Ilmastoviisas asuminen

Asumisen nähdään olevan yksi suurimpia yksittäisiä vaikutustekijöitä ilmastonmuutokseen (Schrader & Thøgersen, 2011). Kaupungit ja urbaanit ympäristöt ovat yhä suuremmissa määrin tunnustettu ilmastonmuutoksen torjumisen strategiseksi kulmakiviksi (Broto, 2017). Vastuullisiksi luokitellut asumisvalinnat voidaan nähdä jatkeena yksilöiden vihreille arvoille (Lovell, 2004). Edellä esiteltyt vastuullisen kuluttamisen mahdollistajat ovat väistämättä liitoksissa kotitalouksien ilmastoviisaisiin asumisvalintoihin sekä hiilineutraalin elämäntavan tavoitteluun. Seuraavassa luvussa esitellään ilmastoviisasta asumista eri näkökulmista. Tarkastelun keskiössä on taloudellisten tekijöiden vaikutus ilmastoviisaan asumisen toteuttamiseen sekä muut ilmastoviisasta asumista tukevat osatekijät.

2.3.1 Ilmastoviisaan asumisen määritteleminen ja merkitys

Vaikka tutkimus aiheen ympärillä on lisääntynyt, ilmastoviisaan asumisen määritelmä ei ole vakiintunut. Aikaisempi tutkimus puhuu aiheesta osittain synonyyminä vastuullisen tai kestävästä kehityksestä tukevan asumisen kanssa. Keskeistä ilmastoviisaasta tai kestävästä

asumisesta puhuttaessa on ymmärtää toiminnan tarkoitusperä. Kestävä asuminen voidaan kuitenkin luonnehtia valinnaksi, jonka ympäristölliset ja sosiaaliset hyödyt ylittyvät suhteessa keskivertaiseen asumisratkaisuun (Lovell, 2004). Keskivertainen asumisratkaisu suhteutetaan useimmiten kansallisten rakennusmääräysten asettamiin raameihin.

Eastaway ja Støa (2004) esittelevät artikkelissaan asumisen ja urbaanin vastuullisuuden eri ulottuvuuksia. He kuvaavat aihetta prosessimaisesti, eivätkä määrittele vastuullista asumista yksiselitteiseksi kulutuksen muodoksi. Artikkelissa esitelty määritelmä on liitoksissa vastuullisen asumisen väliaikaiseen ja muuttuvaan luonteeseen. Vaikka vastuullisuus liitetään vahvasti tulevaisuuteen, prosessimaisessa ajattelutavassa menneisyys on yhtä tärkeä osa kokonaisuutta. Vain menneisyyttä tarkastelemassa pystytään asettamaan odotuksia tulevaisuutta varten. Lisäksi he korostavat julkaisussaan asumisen sosiaalista ja kulttuurista näkökulmaa. Eastawayn ja Støan (2004) mukaan kulttuurinen perintö, arkiset tavat ja tapa elää muodostavat oman viitekehyksen vastuullisuuden tarkasteluun. Kuten vastuullisen kuluttamisen osalta, ilmastoviisaan asumisen ajureita voidaan tarkastella sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristöllisen jaottelun mukaan.

Vastuullisen asumisen sosiaalista näkökulmaa painottavat myös van Beuren ja de Jong (2007). Julkaisussaan he esittävät, etteivät naapurustot ja asuinympäristöt ovat vain aineellisia kokonaisuuksia, vaan myös sosiaalisia. Havainto toimii konkretisoituna esimerkkinä prosessimaisesta ajattelusta, jossa fyysiset ja sosiaaliset systeemit yhdistyvät. Tutkimuksista havaittavan ajatustavan myötä sosiaalinen ja taloudellisen näkökulman painoarvo on kasvanut tärkeäksi osaksi vastuullista asumista.

Ilmastoviisauden sosiaaliseen näkökulmaan liitetään usein myös asumisen edullisuus ja saavutettavuus. Näitä osatekijöitä Adabre ja Chan (2019) tarkastelevat artikkelissaan. Kirjoittajien mukaan kotitalouksien tukemisessa painottuu valmiiden rakennusten kunnon seuranta sekä julkisen vallan tarjoamat kannustimet. Rakennusten kunnon

seuranta ja asumisen laadun ylläpito on olennainen osa sosiaalista näkökulmaa. Kuntotarkastuksien yhteydessä tehdään havaintoja esimerkiksi rakennuksen energiatehokkuudesta. Kirjoittajat toteavat huonomman energiatehokkuusluokan linkittyvän kotitalouksen alhaisempaan tulotasoon. Artikkelin mukaan kotitalouksien tukemisen, asumisen saavutettavuuden ja edullisuuden takaamiseksi tärkeässä osassa ovat julkisen vallan tarjoamat kannustimet, kuten verohelpotukset tai muut hyvitykset.

Vaihtelevan määritelmän nojalla vastuullisuus ja ilmastoviisuus rinnastetaan usein vähähiilisyteen tai hiilineutraaliuuteen. Hiilineutraalin määritelmä liitetään asumisen päästöjen mittaukseen, vähentämiseen sekä kompensointiin (Carruthers ja muut, 2013). Yleistetysti hiilineutraali asumisratkaisu sisältää vähintään yhden seuraavista ominaisuuksista; alhaista energiankulutusta passiivisesti tukevan suunnittelun, tehokasta lämpöeristystä tukevan rakenteen tai uusiutuvien energiamuotojen ja teknologioiden käytön (Lovell, 2004).

Energiatehokkuuden nähdään olevan keskeinen tekijä ilmastoviisaiden asumisratkaisuiden tavoittelussa, kuten erilaisten remonttien tekemisessä. Energiatehokkuuden parantamisen lisäksi keskeisenä motivaationa remonttien toteuttamisessa on talon käyttöiän pidentäminen (Jakob, 2007). Samalla pyritään säilyttämään rakennusten energiatehokkuus. Jakobin tutkimuksen mukaan yli 20 % talojen omistajista toteutti energiaremontteja ympäristöllisistä tai energian säästöön liittyvistä syistä. Tutkimuksen tuloksissa kävi myös ilmi, että suuri osa vastaajista tavoitteli rakennuksen korkean laadun ja arvon ylläpitoa pitkällä aikavälillä. Remontteihin motivoivat syyt vaihtelivat eri remonttityyppien välillä. Huoli ilmastosta ja energian säästäminen näkyi taustatekijänä etenkin isommissa remonteissa. Kuntoa ylläpitävissä huoltotoimenpiteissä kyseiset taustatekijät olivat pienemmässä roolissa. Isommiksi energiaremonteiksi voidaan luokitella mm. lämpöeristyksen muokkaaminen ja lämmitysjärjestelmien uusiminen sekä katto- tai ikkunaremontit. Vaikka remonteilla pyrittäisiin kodin käyttöiän pidentämiseen, tekniset osatekijät toimivat pääsyynä

muutokseen vain harvoissa tapauksissa. Jakobin (2007) artikkelissa esiin nousseet motivaatiosyyt korostavat ilmastoviisauden moniulotteista luonnetta.

Vastuullisen asumisen toteutumista voidaan tukea eri tavoilla. Yang ja Yang (2015) tarkastelevat vastuullisen asumisen toteuttamiseen vaikuttavia tekijöitä. Artikkelissa muodostetun viitekehyksen pohjaksi luokiteltiin innovatiivinen yhteistyö. Kaiken perustana on eri sidosryhmien, kuten kotitalouksien, yritysten ja politiikkojen välinen, selkeä keskinäinen rakenne ja vastuunjako. Yhteistyön kautta jokainen sidosryhmä hyötyy vastuullisen asumisen implementoinnista. Kyseisessä viitekehyksessä korostetaan myös politiikkakeinoja vastuullisen asumisen mahdollistajina. Muodostetussa viitekehyksessä keinoista puhutaan muutoksen ajureina, jotka käynnistävät vastuullisen asumisen kehitysprosessin. Sääntely- ja kannustinjärjestelmän pohjautuu viitekehyksessä innovatiiviseen yhteistyöhön. Artikkelin mukaan kyseistä yhteistyötä voidaan pitää ennakoedellytyksenä vastuullisen asumisen implementoinnissa.

2.3.2 Ilmastoviisaan asumisen toteuttamisen haasteet

Haasteita ilmastoviisaalle asumiselle on lähes yhtä monta kuin syitä sen toteuttamiseksi. Kuten muiden vastuullisen kulutustapojen taustalla, arvojen voidaan olettaa määrittelevän osan ilmastoviisaan asumisen kuluttamista. Lähtökohtaisesti jo vastuullisesti kuluttavat kotitaloudet voivat silti kohdata erilaisia ongelmia käytännön tilanteissa. Tilanne saattaa muodostaa niin sanotun arvoriistiriidan kuluttajille, jossa he eivät syystä tai toisesta pysty toimimaan arvojensa mukaisesti.

Vaikka asuminen mielletään yksi tärkeimmäksi kestävästä kehitystä edistäväksi tekijäksi, on sen toteuttamista laiminlyöty eri toimijoiden puolesta. On väistämätöntä todeta, että ilmastoviisaan asumisen toteuttamiseen liittyy hyötyjen vastapainona erilaisia haasteita ja rajoitteita. Yhtenä tekijänä voidaan pitää ekologisia rajoitteita, joita ovat esimerkiksi asumisrakennuksen maa-alue tai käytettävät uusiutumattomat rakennusmateriaalit

(Winston, 2009). Maa-alueen osalta suurimpia haasteita luovat sen tyyppi ja sijainti. Nämä tekijät määrittelevät pitkälti rakennusten vaikutukset ekologiin resursseihin kuten luonnonvaraiseen luontoon, maisemaan ja alueen miellyttävyyteen. Näiden lisäksi asumiseen käytettävä panos, kuten materiaalit ja niiden kuljetukset voivat olla merkittäviä saasteiden aiheuttajia. (Winston, 2009.) Maa-alueeseen ja mahdollisiin ympäristöhaittoihin liittyvien haasteiden lisäksi talon nykyinen rakenne vaikuttaa sen korjausmahdollisuuksiin. Optimaalisen vaihtoehdon löytäminen ja toteuttamissuunnitelman tekeminen riippuu asunnon tyypistä, käyttötarkoituksesta, iästä, maantieteellisistä rajoitteista sekä poliittisten päättäjien asettamista tavoitteista (Hong ja muut, 2015). Energiaremonttien toteuttaminen sisältää väistämättä hallinnollisia ja lakiin nojautuvia välivaiheita, joiden suuri määrä voi vaikeuttaa prosessin läpiviemistä.

Ilmastoviisaudella tavoiteltavien vaikutusten saavuttaminen sisältää myös omat haasteensa. Eri osa-alueiden yhteensovittaminen ja hyötyjen saaminen vaatii suotuisien poliittisen ja sosiaalisen ilmapiirin olemassaoloa (Seyfang, 2009). Lisähaastetta ilmastoviisaaseen asumiseen tuovat eri sidosryhmien eriävät näkemykset vastuullisuudesta (Yang & Yang, 2015). Näkemykselliset erot ovat väistämättömiä, kun puhutaan moninaisesti määriteltävästä ja jatkuvasti muuttuvasta käsitteestä, kuten vastuullisuus. Näkemyseroissa vastakkain voivat joutua esimerkiksi kotitaloudet ja poliitikot. Poliitikot ovat kriittisessä roolissa vastuullisen asumisen tukemisessa, mutta kääntöpuolella myös tahattomassa tai tahallisessa rajoittamisessa.

Yang ja Yang (2015) esittelevät tutkimuksessaan osatekijöitä, jotka voidaan nähdä esteinä vastuullisen asumisen toteuttamiselle. Tuloksista voidaan tulkita neljä pääsyytä, jotka ovat taloudelliset, institutionaaliset, tekniset ja muotoiluun liittyvät sekä sosiokulttuuriset tekijät. Näiden pääkategorioiden lisäksi yksittäisiä vaikutustekijöitä avataan yksityiskohtaisemmin. Esimerkiksi taloudellisten syiden kohdalla esiin nousee riittämättömät tai tehottomat kannustimet sekä epäselvyydet tulevaisuuden lainsäädännön hyödyistä. Kannustinten kohdalla mainitaan valtion tarjoamat avustukset,

vihreiksi luokiteltujen asuntolainojen saatavuus sekä vihreiden maa-alueiden hinta ja saanti. Taloudelliset osatekijät saivat eniten painoarvoa tarkastelussa, ja vastaajat kokivat näiden vaikuttavan eniten asumisvaihtoehdon valintaan. Seuraavaksi eniten haastetta tuottivat institutionaaliset osatekijät. Tutkimuksessa havaittiin hitaiden hallinnollisten prosessien sekä vastuullisuutta tukevien, helposti ymmärrettävien politiikkakeinojen puuttumisen toimivan esteinä. Poliitiikan nähdään olevan keskeisin muutosta puskeva tekijä kohti kotitalouksien energiatehokkuutta, uusiutuvaa energiaa ja rakennusalan modernisointia (Lovell, 2004). Ymmärrettävän politiikan puuttuminen hankaloittaa kotitalouksien lisäksi rakennusalan käytäntöjen kehitystä kohti vastuullisempaa tulevaisuutta.

2.3.3 Taloudelliset tekijät

Taloudellisiksi muuttujiksi voidaan luetella toiminnasta koituvat kustannukset, kotitalouden taloudelliset tarpeet sekä kustannushyötyjen arviot (Jakob, 2007). Kaikki tekijät ovat keskeisessä osassa kotitalouksien päätöksentekoa mm. energiaremonttien toteuttamiseksi. Kuten Yang ja Yang (2015) totesivat artikkelissaan, taloudelliset tekijät voidaan kokea vastuullisen asumisen rajoittaviksi osatekijöiksi.

Voidaan todeta, että ilmastoviisaan asumisen tai energiaremonttien toteuttaminen vaatii kotitalouksilta merkittäviäkin etukäteisinvestointeja. Kustannusten arvioinnin yhteydessä kotitalouden tulee väistämättä harkita tarvittavan pääoman hankintaa, ja punnita vaihtoehtoja tarvittavan summan saamiseksi. Joidenkin kotitalouksien kohdalla tämä tarkoittaa myös lainojen tai kulutusluottojen nostamista remonttien toteuttamiseksi. Jakob (2007) esittää kotitalouksien yhdeksi ratkaisuksi myös asuntolainan määrän nostamisen remonttien toteuttamiseksi. Taloudellisuuteen vaikuttavat myös tarkasteltava aikaväli, korkotaso ja tulevaisuuden energiahinnat (Jakob, 2007).

Ilmastoviisaan asumisen toteuttamisessa haasteita tuottaa myös tiettyjen kotitalouksien heikko toimeentulo. Heikommin toimeentulevilla kotitalouksilla taloudelliset voimavarat eivät usein riitä tarvittavien energiaremonttien tai muiden asumisen muutosten tekemiseen. Tämän lisäksi kyseisillä kotitalouksilla on väistämättä rajallisempi vapaus valita asuinympäristöään, ja he usein ajautuvat alueille, joille yleisiä tunnusmerkkejä ovat ilmansaasteet sekä erilaiset meluhaitat. Näiden tekijöiden tiedetään vaikuttavan haitallisesti yksilöiden ja kokonaisten kotitalouksien elämänlaatuun sekä terveyteen. Ristiriitaisesti suurin tarve kestäville asumismuodoille keskittyy usein heikommin toimeentulevien kotitalouksien alueille. Tilanteen muuttaminen vaatisi merkittäviä investointeja ja resurssien uudelleenohjausta. Tämän myötä voitaisiin parantaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä ympäristöllisesti vastuullisen asumisen toteutumista. (Winston, 2008.)

Taloudellisten esteiden kasvaessa liian suuriksi vaikutus näkyy myös yhteiskunnallisella tasolla. Yhteiskunnallista merkittävyyttä lisää asumisen rooli sosiaalisen tulon ja varallisuuden jakautumisessa (Adabre & Chan, 2019). Taloudellisuuden ja ilmastoviisauden yhteensovittamisen ongelmat voivat kärjistettynä johtaa yhteiskunnalliseen segregatioon, jossa asumisen kehittäminen on vain tiettyjen kotitalouksien etuoikeus. Artikkelissaan Adabre ja Chan (2019) huomauttavat, kuinka tulonjaon epätasa-arvon vuoksi kaikki kotitaloudet eivät pysty täyttämään asumiseen liittyviä tarpeitaan. Näillä kotitalouksilla käytettävissä olevat tulot kohdistuvat usein muihin välttämättömiin tarpeisiin, joka rajoittaa asumisen kulutusvalintoja.

2.4 Poliittikakeinot vastuullisen kuluttamisen ohjaajina

Poliittiset päätökset ovat liitoksissa sosiaalisen ympäristömme rakentamiseen. Sosiaalisen kontekstin lisäksi politiikka vaikuttaa kuluttajien valintoihin ikään kuin markkinaolosuhteita muovaavana viitekehyksenä (Wolff & Schönherr, 2011). Kulutuksen tapahtuessa sosiaalisessa kontekstissa, on väistämätöntä kiinnittää huomiota politiikan

ja valtion vaikutukseen kulutuskäyttäytymisen ohjaajana. Vastuullista kuluttamista tukevaa politiikka harjoitetaan niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Yhteiskunnan ja sosiaalisten normien lisäksi poliittiset päätökset vaikuttavat kulutusympäristöämme määrittelevään kontekstiin. Kontekstisidonnaisiksi tekijöiksi voidaan luokitella muun muassa kulutusta tukevat infrastruktuurit, kuten teknologia (Pape ja muut, 2011). Poliittisilla keinoilla ja valtiolla on vaikutusta kyseisten infrastruktuurien muodostamisessa (Pape ja muut, 2011). Infrastruktuuri voidaan nähdä vastuullisten kulutusvalintojen mahdollistajana. Infrastruktuurin muovaamisen lisäksi politiikkakeinoilla muovataan sosiaalisia normeja ja kulutustapoihin liittyviä odotuksia (Thøgersen, 2005). Valtiolliset auktoriteetit ovat keskeisessä roolissa ympäristöystävällisen, poliittisen ilmapiirin luomisessa, esimerkiksi omaksumalla ympäristöystävällisiä toimintatapoja ja näyttämällä esimerkkiä (Prati ja muut, 2017).

Politiikkakeinoilla viitataan hallinnollisiin keinoihin, joilla institutionaaliset toimijat tukevat sosiaalista muutosta kohti yhteistä tavoitetta (Wolff & Schönherr, 2011). Keinoja kohdistetaan niin yksittäisiin kuluttajiin kuin organisaatioihin, ja niitä on löydettävissä monelta toimialalta. Kuluttajien käyttäytymistä pyritään muokkaamaan vaikuttamalla heidän kykyihinsä ja mahdollisuuksiin, rutiineihin ja tapoihin sekä motivaatioon ja normeihin (Wolff & Schönherr, 2011). Poliitiikka voi toimia kuluttajia voimaannuttavana ja ajatusmaailmaa tukevana tekijänä (Wolff & Schönherr, 2011). Huomionarvoista on mainita, että esitellyt keinot ovat tuotoksia poliittisesta prosessista, jossa suunnittelu ja implementointi ovat keskeisessä osassa.

2.4.1 Poliitiikkakeinojen kategoriat

Politiikkakeinojen jaottelu on pitkälti riippuvainen näkökulmasta, mutta karkeasti ne voidaan jakaa kolmeen kategoriaan. Näitä ovat lainsäädännölliset, taloudelliset sekä viestinnälliset toimet. Kuten edellä mainittiin, politiikkakeinoja harjoitetaan niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Kategorisoinnista huolimatta keinot saattavat olla toisiinsa liitoksissa, ja keinoja käytetään harvoin yksittäisesti. Esimerkiksi suurin osa EU-

maista yhdistelee lainsäädännöllisiä, taloudellisia ja viestinnällisiä keinoja kestävän kehityksen tukemiseksi (Pape ja muut, 2011).

Lainsäädännöllisiksi keinoiksi lasketaan ensisijaisesti lailliset rangaistukset kuten tuomiot sekä toimintatavat markkinoiden muuttamiseksi ”vihreämmiksi” (De Young, 1993). Erilaiset kansallisesti tai kansainvälisesti tehtävä sääntely tai asetukset kuuluvat samaan kategoriaan. Sääntelyn poliittisena mekanismina nähdään olevan hallinta ja kontrolli (Wolff & Schöneherr, 2011). Wolff ja Schöneherr (2011) antavat esimerkiksi sääntelystä lainsäädännön asettamat standardit, kuten rakennusten energiatehokkuuden vaatimukset. Toisesta näkökulmasta voimme havainnoida lainsäädännön puutteita kulutuskäyttäytymisen ohjaajana. Lainsäädännölliset keinot voidaan mieltää jokseenkin raskaiksi toteuttaa. Keinot sisältävän paljon hallinnollista taakkaa, jälkiseurannan ongelmia sekä epätoivottujen lopputulemien mahdollisuuksia (Pape ja muut, 2011).

Taloudellisiin keinoihin voidaan lukea niin ilmastoviisasta kulutusta tukevat rahalliset kannustimet kuin kulutukseen vaikuttava verotus. Taloudellisia kannustimia voidaan pitää joustavina työkaluina ympäristöystävällisen tulevaisuuden muovaamiseen (Pape ja muut, 2011). Taloudellisten kannustimien ensisijaisena tarkoituksena on vedota kuluttajien omaa etua tavoittelevaan käytökseen ja muuttaa tätä ympäristöystävällisemmäksi (Lindén & Carlsson-Kanyama, 2003). Lindén ja Carlsson-Kanyama (2003) mainitsevat taloudellisten toimien olevan tehokkaita pakkokeinoja käytöksen muuttamiseksi. Vaikka taloudelliset kannustimet sisältävät paljon hyviä puolia, toimet eivät kuitenkaan ole täysin ongelmattomia. Yhtenä ongelmana voidaan nähdä todennäköisesti korkeat ja kohtuuttomat kustannukset, joiden määrää on vaikea ennakoida (Pape ja muut, 2011). Kannustinten vaikutusta ei myöskään nähdä kestävänä kokonaisratkaisuna, niiden ollessa sosiaalisesti taantuvia ja epäsuosittuja ratkaisuja (Pape ja muut, 2011). Toisin sanoen taloudelliset kannustimet toimivat teorian nojalla vain lyhytaikaisen ja kestäättömän muutoksen pohjana.

Politiikan näkökulmasta viestinnälliset keinot voivat olla erittäin vaikuttavia. Viestinnällisillä keinoilla pyritään vaikuttamaan yksilön vastuuntuntoon (Pape ja muut, 2011). Vastuuntunto voidaan liittää yksilön sosiaaliseen normistoon, joka ohjaa kulutuskäyttäytymistä. Tämän myötä ilmastonmuutosta käsittelevä, luotettava viestintä pyrkii edistämään yksilöiden vastuullista kulutuskäyttäytymistä. Viestinnällisiin keinoihin lasketaan erilaiset kampanjat ja tempaukset sekä kuluttajia sivistävät projektit. Viestinnälliset politiikkakeinot voidaan liittää myös tuotteiden etiketteihin (Wolff & Schönherr, 2011). Tuotteiden merkitseminen on myös yksityisten tehojen, kuten yritysten tapa osallistua poliittisten tavoitteiden saavuttamiseen (Schrader & Thøgersen, 2011).

Vastuullisiin valintoihin tukevalla politiikalla on kulutusta ohjaavan tavoitteen lisäksi muita päämääriä. Taustalla on monesti pyrkimys oikeudenmukaisuuteen ja eettisyyteen. Aiheeseen liittyvään tutkimukseen liitetään myös ympäristöllisen oikeudenmukaisuuden termi. Tällä tarkoitetaan ympäristöllisten riskien kohteeksi joutuneiden ihmisryhmien oikeudenmukaista kohtelua (Ikeme, 2003). Näin ollen jokaista tulisi kohdella tasapuolisesti yksilön iästä, sukupuolesta, ihonväristä, syntyperästä tai tulotasosta huolimatta. Ympäristöllinen oikeudenmukaisuus viittaa myös yksilöiden tasapuoliseen osallistamiseen vastuullisuutta tukevan lainsäädännön suunnittelussa ja implementoinnissa. Ikeme (2003) tarkastelee artikkelissaan ympäristöllisen oikeudenmukaisuuden vaikutuksia poliittisessa päätöksenteossa. Tulosten mukaan oikeudenmukaisuuden näkökulma toimii hyvänä kompassina poliittisessa päätöksenteossa ja erilaisten keinojen yhdistelemisessä.

Poliittisten vaikutuskeinojen lisäksi keskusteluun linkittyy myös toimijoita valtiovallan ulkopuolelta. Merkittävänä osallisena poliittisessä kentässä nähdään myös voittoa tavoittelemattomat yhdistykset ja erilaiset järjestöt. Kyseisten järjestöjen epäsuora vaikutus politiikkaan tapahtuu muun muassa lobbaamisella. Voittoa tavoittelemattomat yhdistykset voivat toimia kuluttajia vastuullisuuteen puskevana voimana (Schrader & Thøgersen, 2011). Voittoa tavoittelemattomien yhdistysten kasvava vaikutusvalta ja

resurssit luovat painetta julkisen vallan päätöksentekoon (Longhofer ja muut, 2016). Paine muutokselle voi muodostua valtion ylä- tai alapuolelta. Alhaalta ylös tapahtuvassa vaikuttamisessa politiikan kehittyminen tapahtuu kansallisten yhdistysten toimesta. Ylhäältä alas tapahtuvassa vaikuttamisessa muutoksen toimeenpanijana ovat kansainvälisesti vaikutusvaltaiset yhdistykset. Näiden lisäksi valtion ja voittoa tavoittelemattomien yhdistysten yhteistyö on mahdollistajana asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi (Longhofer ja muut, 2016).

2.4.2 Poliittikkakeinojen vaikuttavuus

Poliittikkakeinojen käyttöönoton lisäksi on olennaista tarkastella niiden vaikuttavuutta kotitalouksien kulutuskäyttäytymisen muokkaajana. Keinojen vaikuttavuutta voidaan tarkastella monen eri näkökulman, kuten kustannustehokkuuden tai tavoitteen saavuttamisen kautta. Tavoitteen saavuttamista pidetään suosittuna lähestymistapana vaikuttavuuden arvioinnissa (Wolff & Schönherr, 2011). Tämä ei kuitenkaan aina ole paras vaihtoehto, ja sisältää muutamia käytännön ongelmia. Poliittisten päätösten tavoitteet asetetaan usein suuripiirteisiksi, eikä tämän vuoksi aina toimi riittävinä kiintopisteinä suorituskyvyn mittaamiseksi (*benchmarking*) (Wolff & Schönherr, 2011).

Toimien vaikutuksen tarkastelussa on huomattava myös se, että keinoilla saattaa olla sivuvaikutuksia. Myönteisten sivuvaikutusten lisäksi on mahdollista, että toimista kumpuaa epäsuotuisia vaikutuksia, kuten kimpoamisvaikutuksia tai tavoitteiden laiminlyöntiä (Schrader & Thøgersen, 2011). Kimpoamisvaikutuksen tutkiminen on yleistä etenkin energiatehokkuutta tukevan politiikan tarkastelussa. Kimpoamisvaikutus voidaan määritellä tilanteeksi, jossa resurssien – kuten energian – niukempi käyttö johtaa muiden resurssien lisääntyneeseen käyttöön (Vivanco ja muut, 2018). Kimpoamisvaikutukset voivat johtaa merkittäviin virhearviointeihin poliittikkakeinojen vaikuttavuudesta (Vivanco ja muut, 2018).

Epäsuotuisien sivuvaikutusten lisäksi poliittikkakeinot voivat aiheuttaa muita haasteita vastuulliselle toiminnalle. Yang ja Yang (2015) paneutuvat artikkelissaan tarkemmin

kyseisiin institutionaalisiin esteisiin. Tutkimuksen mukaan ymmärrettävien politiikkakeinojen puuttumisen ja hitaiden prosessien lisäksi sidosryhmien epäselvät roolit vaikeuttavat vastuullisen asumisen toteutumista. Tämän lisäksi haasteelliseksi koettiin lainsäädäntöjen päällekkäisyys. Selkeän kriteeristön puuttuminen saattaa aiheuttaa erilaisia näkemyksiä siitä, mikä koetaan vastuulliseksi ja mikä ei (van Beuren & de Jong, 2007). Epäselvytykset ja epämääräiset ohjeistukset saattavat aiheuttaa kotitalouksissa hämmennystä, ja hidastaa vastuullisuuden toteuttamista.

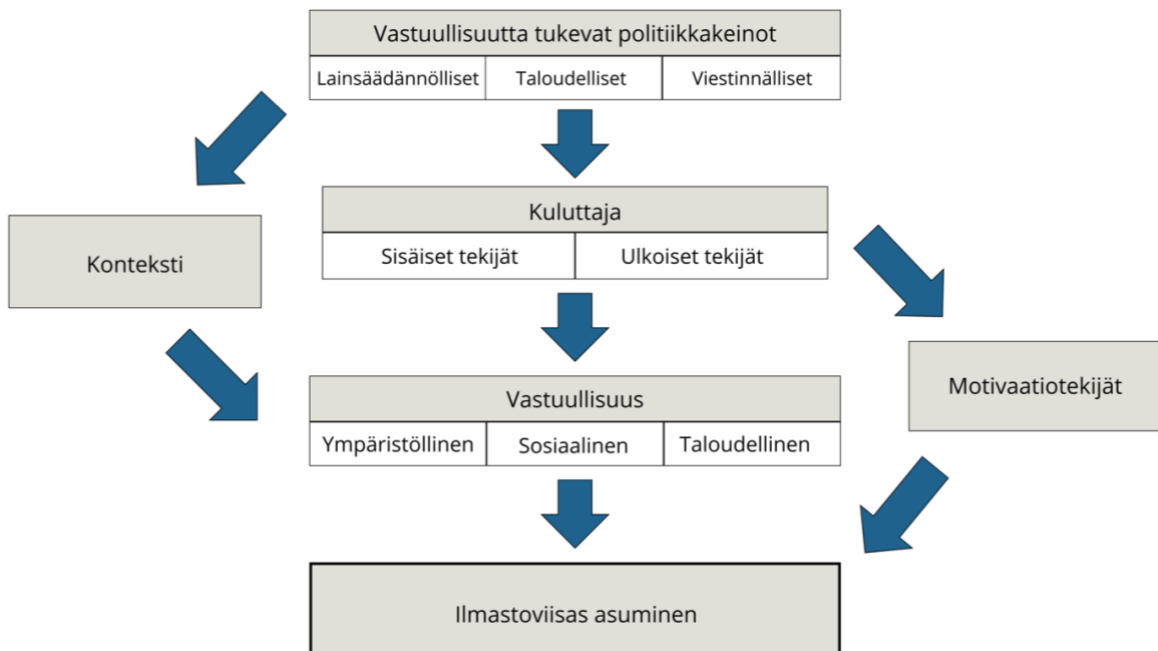
Mahdollisista epäonnistumisista huolimatta yksittäinen politiikkakeino voi laukaista onnistuneita ja yhteen liittyneitä vaikutuksia. Poliitiikkakeinojen vaikutusta voidaan tarkastella prosessinomaisesti. Prosessissa yhteen nivoutuu suoritettu toimi, sen lopputulema sekä aiheutunut vaikutus. Ideaalitulanteessa vaikutus aiheuttaa positiivisen muutoksen talouteen, yhteiskuntaan sekä ympäristöön. Poliitiikkakeinot, eli lopputulemat voivat tehostaa muutosta suorasti ja epäsuorasti. Todellisten vaikutusten ja tehokkuuden arvioiminen on useimmiten haasteellista, niiden pohjautuessa kausaali- eli syyseuraus- suhteiden tulkintaan. Etenkin vastuullisen kuluttamisen näkökulmasta kyseiset suhteet ovat useimmiten pitkiä, monimutkaisia, epälineaarisia sekä tilanneriippuvaisia. Vaikutuksia arvioitaessa tulee huomioida, että yksittäisiin politiikkakeinoihin vaikuttavat myös muut poliittiset päätökset, ja nämä saattavat olla vuorovaikutuksessa. (Wolff ja Schönherr, 2011.)

Tutkimus osoittaa, että vastuullista kuluttamista tukevan infrastruktuurin ja kuluttajien yhdistäminen vaatii monisäikeistä hallintoverkoston, ylhäältä alaspäin suuntautuvan poliittisten päätöksenteon sijaan (Pape ja muut, 2011). Havainto painottaa eri toimijat osallistavan ja kokonaisvaltaisemman päätöksenteon omaksumista. Voidaan jopa sanoa, että politiikkakeinot kietoutuvat jokaisen vastuullista ja ilmastoviisasta kuluttamista tukevan toimen ympärille. Ne määrittelevät niin lainsäädännöllisiä kuin taloudellisia raameja kuluttajien päivittäiselle toiminnalle. Vaikka tulokset politiikkakeinojen todellisesta toimivuudesta ovat tulkinnanvaraisia etenkin yksittäisten toimien osalta, on oleellista tarkastella niiden vaikutusta ilmastoviisaan muutoksen käynnistäjinä. Tutkimus

osoittaa edellä esiteltyjen politiikkakeinojen yhdistelemisen olevan paras vaihtoehto halutun vaikutuksen saavuttamiseksi (Pape ja muut, 2011). On tärkeä huomioida, ettei politiikkakeinot anna yhtä oikeaa ratkaisua ilmastoviisaan tai vastuullisen kuluttamisen tukemiseksi. Esitellyt politiikkakeinot toimivat pääasiassa parhaiten suuntaa antavana ja monella tapaa sovellettavana viitekehystenä.

2.5 Teorettinen viitekehys: Kuluttajat, vastuullinen asuminen ja politiikkakeinot

Tutkielman teorialuvuissa tarkasteltiin kuluttajien vastuullisuuteen vaikuttavia tekijöitä, ilmastoviisasta asumista sekä vastuullisuutta tukevia politiikkakeinoja. Tässä luvussa kyseisistä aihekokonaisuuksista muodostetaan teorettinen viitekehys, joka toimii aineiston analysoinnin tukena.

Kuvio 2: Tutkielman teorettinen yhteenveto

Kuviosta 1 voidaan tarkastella ilmastoviisaaseen asumiseen liitettäviä vaikutussuhteita. Kuvaaja on yksinkertaistettu kuvaus tapahtumasarjasta, ja tätä tarkasteltaessa on huomioitava todellisuuden monimutkaisuus. Poliittisen näkökulman vuoksi tarkastelu lähtee liikkeelle vastuullisuutta tukevista politiikkakeinoista, joita esiteltiin luvussa 2.4. Poliittikkakeinojen kautta pyritään vaikuttamaan kulutuksen kontekstiin sekä itse kuluttajaan. Poliitikalla pyritään vetoamaan joko kuluttajan mahdollisuuksiin, rutiineihin ja tapoihin, motivaatioon tai itseluottamukseen (Wolff & Schönherr, 2011). Tämän lisäksi aikaisempi tutkimus osoittaa, että politiikka on keskeisessä roolissa sosiaalisen kontekstin muovaamisessa (Jackson, 2004). Poliittikkakeinot vaikuttavat myös vahvasti kulutusympäristön muihin osa-alueisiin, kuten markkinaolosuhteisiin.

Motivaatiotekijät energiaremonttien tai vastuullisten asumisratkaisuiden tekemiseksi ovat vaihtelevia. Kuluttajaan liitettävät tekijät ovat motivaation keskiössä, politiikkakeinoilla on myös vaikutusta asiaan. Taloudellisten kannustinten on todettu olevan yksi hallitseva vaikutustekijä yksityiskotien energiaremonteissa (Schraeder & Thøgersen, 2011).

Kuluttajiin ja kulutuskontekstiin kohdistetut toimet edesauttavat vastuullisuuden toteutumista niin ympäristöllisestä, sosiaalisesta kuin taloudellisesta näkökulmasta. Muodostetussa viitekehyksessä politiikkakeinot aloittavat prosessimaisen tapahtumasarjan, jossa alkutilanteesta päädytään toivottuun vaikutukseen, ilmastoviisaan asumisen omaksumiseen. Todellisuudessa eri osatekijöiden vaikutussuhteet ovat huomattavasti monimutkaisempia. Selkeyden vuoksi vastuullisuuden ja ilmastoviisaan asumisen haasteita ei olla käsitelty kuvaajassa. Aineiston analysoinnin kautta pyritään nostamaan esiin teemoja ja ristiriitoja, joita aiheeseen linkitty.

3 Metodologia

Luvussa esitellään yksityiskohtaisemmin tutkimukseen valittuja metodologisia valintoja. Luvun avulla tarkastellaan ja perustellaan käytettyjä menetelmiä. Luvun alussa käsitellään metodologisia valintoja ja syvennetään ymmärrystä laadullisen tutkimuksen lähtökohdista. Tämän jälkeen esitellään aineiston keruuta ja analysointia. Lopuksi arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

3.1 Tutkimuksen lähestymistapa

Tutkielman tieteelliseksi lähestymistavaksi valittiin fenomenologis-hermeneuttinen. Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen perustana on ihmiskäsitys ja tutkimuksen teon kannalta keskeisiä käsitteitä ovat kokemus, merkitys ja yhteisöllisyys (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.39). Tuomi ja Sarajärvi (2018) huomauttavat, että merkitykset eivät ole meissä synnynnäisesti, vaan niiden lähde on yhteisö, johon jokainen ihminen kasvaa ja johon hänet kasvatetaan. Keskeisessä osassa lähestymistavassa on ymmärryksen lisääminen ja tulkinnat. Lähestymistapaan liitetään myös hermeneuttisen kehän käsite. Hermeneuttinen kehä viittaa tilanteeseen, jossa ymmärtäminen etenee kehämäisenä liikkeenä. Tuomi ja Sarajärvi (2018) pohjustavat, ettei ymmärtäminen ala tyhjästä, vaan sen perustana on aina esiymmärrys.

Lähestymistapa sopii valikoidun aineiston tarkasteluun, sillä tämän pohjalta pyritään muodostamaan tulkintoja kommentteissa esiin nousevista merkityksistä ja kirjoittajien kokemuksista. Näiden pohjalta voidaan muodostaa teemoja ja päätelmiä politiikan ja ilmastoviisaan asumisen yhteyden syventämiseksi. Tutkimuksen lähestymistapa huomioi sosiaalisen kontekstin, joka on muovannut yksilöiden näkemyksiä esimerkiksi vastuullisuudesta. Lähestymistavassa painottuu aineiston tulkinnalle tärkeä ymmärryksen syventäminen.

3.2 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi

Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, jonka tarkoituksena on lisätä ymmärrystä esitellyn aiheen ympärillä. Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi ja muut, 2009, s. 161). Laadullisen analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta (Eskola & Suoranta, 1998, s. 138). Tutkimustapaan liitetään myös ajatus todellisuuden moninaisuudesta. Eskolan ja Suorannan (1998, s. 138) mukaan analyysitavalla pyritään tiivistämään aineistoa kadottamatta sen sisältämää informaatiota.

Tässä tutkimuksessa laadullisena menetelmänä käytetään sisällönanalyysia. Sisällönanalyysia voidaan pitää paitsi yksittäisenä metodina, myös väljänä teoreettisena viitekehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 93). Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysia käytetään vain yksittäisenä metodina. Kyseisellä menetelmällä voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 117).

Sisällönanalyysin kautta tarkastellaan kielen tyypillisiä piirteitä. Yksittäisenä metodina käytettäessä sisällönanalyysi sopii myös strukturoimattoman aineiston analyysiin. Tällä menetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 105). Pohjimmiltaan sisällönanalyysi on tekstianalyysia. Sisällönanalyysi tarkastelee inhimillisiä merkityksiä, joita laadullisen tutkimuksen historiasta löytyy (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s.105). Yksinkertaistettuna sisällönanalyysin tarkoituksena on etsiä tekstistä esiin nousevia merkityksiä. Oleellista on huomata, että kyse on todellisuuden tajuamisesta inhimillisenä ajattelutapana, ei yksittäisen totuuden etsimisestä ja löytämisestä. Tutkimuksen keskiössä olevat teemat ja ristiriidat voidaan nähdä vain tiettyihin verkkokeskusteluihin liitettäviksi, eikä objektiivisiksi totuuksiksi. Tämän myötä laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi soveltuu hyvin valitun aineiston analysointiin.

Sisällönanalyysi voidaan jakaa määrälliseen ja laadulliseen analyysitapaan. Laadullisen sisällönanalyysin tarkoituksena on tuottaa yksityiskohtainen, rikas ja moninainen tulkinta aineiston kontekstuaalisista merkityksistä (Eriksson & Kovalainen, 2016 s.120). Laadullista analysointia edeltää usein määrällinen osuus, jossa analyysille merkitykselliset asiat muutetaan numeeriseen muotoon koodauksen avulla.

Tämän lisäksi sisällönanalyysi voidaan myös jakaa teoria- tai aineistolähtöiseen tapaan. Teorialähtöisen eli deduktiivisen analysoinnin kohdalla luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehukseen, joka voi olla teoria tai käsitejärjestelmä (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 116). Tuomen ja Sarajärven (2002) mukaan käytettävä analyysirunko voi olla väljäkin. Kyseisen rungon sisälle muodostetaan erilaisia luokituksia ja kategorioita käyttäen induktiivisen sisällönanalyysin periaatteita. Tämä mahdollistaa sen, että aineistosta voidaan poimia analyysirunгон sisälle kuuluvat asiat.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä ja tämän myötä saadaan vastaus tutkimustehtävään (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 115). Aineistolähtöisestä analysoinnista puhutaan myös nimellä induktiivinen sisällönanalyysi. Tällöin analyysi perustuu tulkintaan, jossa aineiston kautta edetään tutkittavasta ilmiöstä käsitteellisempää näkemystä kohti.

Tutkimuksessa käytetään esiteltyjen analyysitapojen välimuotoa, abduktiivista eli teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Analyysin teossa painotetaan aineistolähtöisyyttä, sillä aikaisemmasta kirjallisuudesta ei voida tunnistaa ilmastoviisaaseen asumiseen ja politiikkakeskusteluun linkittyviä teemoja. Teorian pohjalta muodostettu viitekehys on tukena suurten kokonaisuuksien, kuten vastuullisen kulutuksen ja politiikan vaikutusten hahmottamisessa. Teoriaohjaavassa analysoinnissa teoria toimii apuna, mutta analyysi ei suoraan pohjaudu teoriaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.109). Teorian tuoma ymmärrys ja muodostettu viitekehys toimii johtolankana tehdyille päätelmille. Tuomen ja Sarajärven (2018, s.109) mukaan analyysissä aikaisemman tiedon merkitys ei ole teoriaa testaava, vaan enemmänkin uusia ajatusuria aukova.

3.3 Aineiston keruu

Käytetty aineisto on kerätty osana DeCarbon Home- hanketta. Tutkimuksessa käytettävä media-aineisto on kerätty Helsingin Sanomien verkkosivuilta aikaväliltä 2010–2020. Kokonaisuudessaan verkkoartikkeleita kerättiin yhteensä 224 kappaletta. Aineiston keruussa on käytetty erinäisiä hakusanoja ja niiden yhdistelmiä, kuten *asumisen, kotitalous, ilmasto viisas, kestävä, hiilijalanjälki, ympäristöystävällisyys, energiatehokkuus, teknologia sekä päästöt*. Artikkelit jakautuivat Helsingin Sanomien toimituksen julkaisuihin ja kansalaisten kirjoittamiin mielipidekirjoituksiin.

Analyysin keskiössä tarkastellaan lukijoiden kommentointia, joita on käyty politiikkaa ja ilmasto viisautta koskevien julkaisuiden yhteydessä. Toimituksen julkaisemiin artikkeleihin kommentteja kertyi 4960 kappaletta ja mielipidekirjoituksiin 699 kappaletta. On huomioitava, että oleellisia artikkeleita on voinut jäädä aineiston ulkopuolelle relevanttien hakusanojen ja yhdistelemien käytöstä huolimatta. Aineiston rajaamisessa ja analysoinnissa tulee myös huomioida, että kommentointia on voinut tapahtua myös aineiston keruun jälkeen. Kommenttien kappalemäärät on laskettu lokakuussa 2022. Tämän lisäksi on merkittävää muistaa, että aineiston keruussa käytetyt hakusanat eivät suoraan liity tutkimukselle tärkeään teemaan, politiikkaan. Tämä on otettu huomioon aineiston analysoinnissa, jonka kulkua tarkastellaan seuraavassa alaluvussa.

Artikkelin aihealue	Julkaisun päivämäärä	Kommenttimäärä
Helsingin <u>hitas-</u> järjestelmä	12.11.2020	5
Ilmastoviisaus ja kannustimet	18.05.2019	35
EU:n päästörajat 2030	11.09.2020	28
Helsingin ilmastotavoitteet	12.09.2018	23
Energiaremonttien avustukset	25.10.2019	20
Päästöohjelmista päättäminen	02.12.2018	73
Ilmastomuutoksen ratkaisut	20.10.2018	99
Oulun asuntojen hintataso	02.10.2020	21

Taulukko 1: Aineiston erittely

3.4 Aineiston analysointi

Aineiston analyysillä pyritään vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin: *1. Millaisia ilmastoviisaan asumisen teemoja politiikkakeinoihin liittyvään keskusteluun linkittyy ja 2. Millaisia politiikkakeinojen herättämiä ristiriitoja voidaan löytää.* Aineiston analyysi on jaettu tutkielmassa kolmeen vaiheeseen. Nämä ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 122). Aineiston analyysi ja sen vaiheet riippuvat tehtävän sisällönanalyysin lähtökohdista. Seuraavaksi esiteltävät analyysivaiheet sidotaan usein aineistolähtöiseen analyysiin. Lähtökohtaisesti teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee aineiston ehdoilla kuten aineistolähtöinen analyysitapa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.133). Ero analyysitapojen välille tulee siitä, että abstrahoinnissa empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin.

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan ennen analyysin aloittamista tulee määrittää tarkastelua ohjaava analyysiyksikkö. Analyysiyksikkö voi olla yksittäinen sana, lause, lausuma tai ajatuskokonaisuus, joka sisältää useita lauseita. Tämän tutkielman kohdalla analyysiyksiköksi valittiin ajatuskokonaisuus, jossa yhdistyy vastuullisuus tai ilmastoviisaus, asuminen ja politiikka. Ajatuskokonaisuuden pohjana voidaan pitää

koottua teoreettisia lukuja ja muodostettua viitekehystä. Esitelty ajatuskokonaisuus antaa suuntaviivan teemojen ja ristiriitojen löytämiseen aineistosta.

Analyysiyksilön määrittelyn jälkeen aineisto redusoitiin eli pelkistettiin. Pelkistäminen toimii sisällönanalyysin ensimmäisenä vaiheena, jolloin aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 123). Tämän tutkielman kohdalla aineistoa jouduttiin pelkistämään merkittävästi. Aineistona käytetyt kommenttiketjut valittiin tarkastelemalla ensin aineistoksi kerättyjä julkaisuja. Kerätystä aineistosta valittiin politiikkaan, ilmastoon ja asumiseen tai energiaremontteihin viittaavia artikkeleita, joiden kommenttiketjuja tarkasteltiin perusteellisemmin.

Seuraavana vaiheena aineisto klusteroitiin eli ryhmiteltiin. Aineiston ryhmittelyn avulla pyrittiin löytämään keskusteluissa toistuvia ja samankaltaisia käsitteitä. Ryhmittelyllä luotiin pohja keskusteluun linkittyvien teemojen ja myös ristiriitojen tunnistamiseksi. Ryhmittelyn vaiheena samaa ilmiötä kuvaavia käsitteitä ryhmitellään luokiksi, jotka muodostavat alaluokat (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.124). Alaluokat nimettiin sisältöään kuvaavilla käsitteillä. Tuomen ja Sarajärven mukaan (2018) luokittelussa perusteena voi olla esimerkiksi tutkittavan ilmiön ominaisuus, sen piirre, tai käsitys.

Aineiston ryhmittelyn jälkeen seuraa aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen, jossa erotellaan tutkimuksen kannalta oleellinen tietoa (Tuomi & Sarajärvi, 2018 s.125). Tämän kautta pyritään muodostamaan teoreettisia käsitteitä, joita aineistosta nousee esiin. Abstrahoinnin avulla teoreettisten käsitteiden pohjalta muodostetaan tutkimuskysymyksiin vastaavia johtopäätöksiä. Tuomen ja Sarajärven (2018, s.125) mukaan edellä esitelty klusterointi on osa abstrahointiprosessia, ja luokituksia yhdistellään niin kauan kuin se on aineiston näkökulmasta mahdollista. Viimeisenä saadut käsitteet liitetään aikaisemmin muodostettuun teoriaan.

3.5 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Laadullisen tutkimuksen eri muodot ja perinteet johtavat siihen, että tutkimuksen piiristä löytyy erilaisia käsitteitä luotettavuuteen liittyvistä kysymyksistä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.158). Luotettavuuden arviointi on kuitenkin äärimmäisen tärkeää jokaisen tutkimuksen kannalta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu pohtimaan tekemiään ratkaisuja jatkuvasti, ja näin ottamaan kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen (Eskola & Suoranta, 1998, s. 209). Tämän myötä pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse.

Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi voidaan pohjauttaa myös hyvään tieteelliseen käytäntöön. Hyvän tieteellisen käytännön ohjeistuksen laatii Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Ohjeistuksen mukaan tutkijoiden on muun muassa noudatettavia tiedeyhteisön tunnistamia toimintatapoja, kuten rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä. Tämän lisäksi tutkijan tulee soveltaa tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia, eettisesti kestäviä tiedonhankinta- tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Hyvään käytäntöön liitetään myös tiedon luonteeseen kuuluvan avoimuuden periaatetta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.150). Näiden tekijöiden lisäksi käytäntöön liitettävä eettisyys koskee tutkimuksen laatua, kuten tutkimusasetelman sopivaa valintaa sekä hyvin tehtyä raportointia.

Eriksson ja Kovalainen (2016, luku 22) esittelevät tapoja tutkimuksen luotettavuuden arviointiin. Yhtenä vaihtoehtona luotettavuuden arvioimiseen he esittelevät viitekehyksen, joka koostuu käyttövarmuuden (*dependability*), siirrettävyyden (*transferability*), uskottavuuden (*credibility*) ja yhdenmukaisuuden (*conformability*) periaatteista. Tämän tutkielman luotettavuutta arvioidaan tämän kriteeristön mukaisesti.

Käyttövarmuudella Eriksson ja Kovalainen (2016) viittaavat tutkijan vastuuseen tarjota lukijalle tietoa, joka on tuotos loogisesta, jäljitettävissä olevasta ja dokumentoidusta tutkimusprosessista. Näiden vaiheiden kautta pyritään saavuttamaan tutkimuksen

luotettavuus. Tämän tutkielman kohdalla luotettavuus pyritään varmistamaan teorian ja aineiston analyysin loogisella etenemisellä, sekä käytettyjen tutkimustapojen ja -vaiheiden selkeällä esittämisellä.

Siirrettävyydellä viitataan tutkijan vastuuseen osoittaa oman tutkimuksen ja muiden tutkimuksien välisiä samankaltaisuuksia. Tämän myötä pyritään esittämään yhteyden uuden tutkimuksen ja aikaisempien tutkimustulosten välillä. Eriksson ja Kovalainen (2016) muistuttavat, ettei siirrettävyydellä tarkoiteta tulosten toistamista tai kopiointia, vaan yhteneväkohtien löytämistä.

Uskottavuuden periaatteessa otetaan esiin kysymyksiä tutkimuksen uskottavuuden arvioimiseksi. Erilaisiksi kysymyksiksi luetellaan mm. seuraavat: onko tutkijalla tarpeeksi tietämystä aiheesta ja onko aineisto tarpeeksi riittävä esitettyjen väitteiden tukemiseksi? Onko tutkija löytänyt vahvoja, loogisia linkkejä havaintojen tukemiseksi? Voiko muu tutkija päästä samankaltaisiin lopputuloksiin annetun materiaalin pohjalta?

Yhdenmukaisuudella Eriksson ja Kovalainen (2016) viittaavat käytetyn aineiston ja saatujen johtopäätösten linkitettävyyteen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei johtopäätöksiä ole keksitty, vaan nämä voidaan löytää analysoidusta aineistosta. Yhdenmukaisuuden periaatteeseen liitetään ajatus tutkimuksen ymmärrettävyydestä, joka ei rajoitu vain tutkijaan itseensä.

Eriksson ja Kovalainen (2016) huomauttavat, että erilaisten luotettavuuden arviointikriteerien käyttö lisää tutkimuksen läpinäkyvyyttä ja mahdollistaa tutkimuksen vahvuuksien korostamisen sekä heikkouksien tunnistamisen. Edellä esiteltyjen periaatteiden lisäksi laadullisessa tutkimuksessa on yleistä, että tutkimusta tarkastellaan johdonmukaisuuden ja hyödyllisyyden kautta.

4 Ilmastoviisaan asumisen poliittiset teemat ja ristiriidat

Seuraavassa luvussa käydään läpi tutkimuksen tuloksia, ja vastataan tutkielmalle määriteltyihin toiseen ja kolmanteen tavoitteeseen. Luku on jaettu mukailemaan aineistosta esiin nousseita teemoja ja tarkempia havaintoja. Tuloksissa havainnollistetaan taloudellisuuteen, poliitikkoihin ja vastuullisuuteen sekä muita esiin nousevia havaintoja.

4.1 Ilmastoviisaan asumisen poliittiset teemat

Aineistona käytetyt kommenttiketjut ajoittuivat vuosille 2018–2020. Kommenteista voitiin tunnistaa kolme vallitsevaa teemaa. Esiin nousseet teema olivat taloudellisuuteen ja rahaan liittyvä keskustelu, poliitikkoihin kohdistuva epäuskoisuus, sekä keskustelu vastuullisuustoimien vaikutuksista ja vastuunkannosta. Seuraavissa alaluvuissa tutustutaan tarkemmin kuhunkin teemaan, ja nostetaan teemoja kiteyttäviä lainauksia aineistosta.

4.1.1 Keskustelu taloudellisuudesta ja rahasta

Taloudellisuuteen ja rahaan liittyvästä keskustelusta voitiin tunnistaa muutamia keskeisiä asiakokonaisuuksia. Näitä asiakokonaisuuksia voidaan luonnehtia taloudellisuus- ja rahakeskustelun alakäsitteiksi. Näitä olivat asumisen hintaan, verotukseen sekä kannustimiin liitettävä keskustelu. Kommenteissa korostuu asumisen kalleus sekä nousee esiin toive vastuullisen asumisen taloudellisesta tukemisesta. Eri asiakokonaisuuksia käsitellään keskusteluita kiteyttävien, kommenttiketjuista poimittujen lainausten avulla.

”Ne, jotka käyvät töissä joutuvat muuttamaan Helsingistä, koska heillä ei ole varaa asua Helsingissä.” (Nimimerkki työpöytä, 12.11.2020)

”Helsingin kunnallispoliitikot ovat itse syypäitä asumisen kalleuteen. Muualta maasta löytyy hyviä esimerkkejä, kuinka kaupungin kaavoitus- ja maankäyttöpolitiikalla voi pitää asumisen kustannuksia kohtuullisena. Tosiasiassa niin Helsingin kuin Espoonkin alhaiset veroäyrit ovat pelkkää silmänlumetta. Tosiasiassa kumpikin kaupunki on hoitanut asiansa äärimmäisen huonosti ja tehnyt täällä asumisesta ja elämisestä kohtuuttoman kallista.” (Nimimerkki Kansalainen112, 23.1.2019)

Yhtenä asiakokonaisuutena keskusteluissa nousi esiin asumisen kustannukset, etenkin asumisen korkea hinta. Aineistossa käydään keskustelua etenkin pääkaupunkiseudun asumiskustannuksista. Asumisen hintaa pidetään liian korkeana, ja keskustelussa nousee myös esiin poliitikkojen mahdollisuus vaikuttaa päätöksillään asumiskustannusten hillitsemiseen. Kommenteista voidaan tulkita monen olevan huolissaan asumiskustannusten kehityksestä. Kirjoittajat pyrkivät etsimään tilanteeseen syitä ja ratkaisuja tilanteen parantamiseksi.

Kommenteissa sivutaan myös muuttoa pois pääkaupunkiseudulta asumiskustannusten vuoksi. Yllä esitetystä kommentista havainnollistetaan myös tilannetta, jossa edes työssä käyminen ei riitä takaamaan asuntoa Helsingistä. Mahdollisen pakkomuuton yhteydessä voidaan havaita vastakkainasettelua pääkaupunkiseudun ja muun Suomen tilannetta asumiskustannuksissa. Vertailun yhteydessä esiin nousee asuntopoliittisten ratkaisuiden vaikutus alueen muihin palveluihin. Keskusteluissa nousee esiin esimerkiksi terveydenhuolto, muut kunnalliset palvelut sekä julkinen liikenne.

”Kaupunki itse olisi voinut jo vuosien ajan vaikuttaa asumisen hintaan, mutta Helsinki haluaa kiristää tonteilla ja on tehnyt kaavoituksesta hidastettua näytelmää. Oikeasti maata pitäisi tarjota liian kanssa ja se olisi hyvin helppoa” (Nimimerkki Impi Vaara, 23.1.2019)

”Kustannus- ja priorisointisyyistä paneelit jäivät asentamatta. Rakennusaikana yksityinen kiinteistönomistaja ei saa(nut) mitään tukea tai joustavaa rahoitusmallia ratkaisun toteuttamiseen.” (Nimimerkki Ikkremimin Amo, 26.10.2019)

”Eihän Helsingin etu ole kohtuuhintaiset asunnot vaan mahdollisimman kalliit asunnot, joita rakennetaan luonnottomiin kalliisiin rakennuspaikkoihin kuten

meren päälle ja maan alle, vaikka maassa noin tuhat kilometriä rakentamatonta kunnollista rakennusmaata. Sitten ne myydään luksuskoteina eliitin statussymboleiksi merinäköaloilla. Ja veronmaksajat maksavat kiltisti asumistukea kalliille rakentamiselle. ” (Nimimerkki Pihtiputaan muori, 23.1.2019)

Yleisesti kommentoijat kokevat, että asumiskustannukset ovat liitoksissa poliitikkojen toimettomuuteen tilanteen parantamiseksi ja saavutettavan asumisen tarjoamiseksi. Rahaa tai taloudellisuutta käsittelevissä keskusteluissa voidaan havaita tyytymättömyyttä ja turhautumista tilanteeseen. Poliitikkojen koetaan olevan ensiasemassa heitä, joilla on valtaa vaikuttaa. Keskusteluissa pureudutaan myös epäoikeudenmukaisuuteen ja eriytymiseen asumiskustannusten vuoksi. Osa kommenteista voidaan tulkita jopa tietynlaisina kannanottoina, jotka kuvailevat sosiaalista eriarvoistumista asumisen osalta. Kommentit herättävät tulkintoja siitä, ettei poliittisilla valinnoilla olla pystytty vastaamaan kuluttajien tarpeisiin edullisen asumisen suhteen.

Kokonaisuudessaan asumisen ja energiaremonttien taloudellinen tukemista pidetään erittäin tärkeänä osana politiikkaa etenkin kunnallisella tasolla. Kommenteissa nousee esiin myös tilanteita, jossa vastuullisuutta tukevat toimet asumiseen on jätetty tekemättä rahallisen puutteen vuoksi. Tilanteissa nousee esiin kysymys myös sopivan rahoituksen löytämisestä. Vaikka monet rahoituslaitokset ovat pyrkineet laajentamaan tarjontaansa ns. vihreiden lainojen tai luottojen tarjoamiseksi, voi tilanne olla ongelmallinen heille, joilta tarpeeksi suurta omarahoitusosuutta ei vielä löydy.

Asumisen kustannuksiin liitettävässä keskustelussa sivutaan myös muita hankkeita joihin Helsingin kunnallispoliitikot käyttävät varoja. Muista projekteista puhutaan arvostelevaan sävyyn, ja asumiseen toivottaisiin panostettavan rahallisesti aikaisempaa enemmän.

Asumiskustannusten lisäksi keskusteluita käydään muiden maksujen ympärillä, ja tältä osin myös verotus nousee esiin. Verotus voidaan nähdä yhtenä keskeisenä politiikkakeinona kuluttamisen ohjaamisessa. Verotus ja sen mahdollinen korottaminen

osoittautui kommenttiketjuissa kiistanalaiseksi puheenaiheeksi. Tämän osalta voitiin huomata näkemuseroja sen suhteen, mitä kulutusta ohjaavia veroja tulisi korottaa ja millä perusteella. Alla olevissa kommentteissa nousee esiin jälleen kirjoittajien sarkastinen ja kriittinen sävy.

”Suomessa ja näköjään myös Helsingissä ilmastonmuutos voidaan pysäyttää verottamalla ja maksuja korottamalla...” (Nimimerkki Antero Raivo, 2.12.2018)

”Kyseessä ei ole Helsingin kohdalla kuin rahankeruusta. ...” (Nimimerkki Vierasnäppi, 2.12.2018)

Kommenttien perusteella moni kokee verojen kohdentamisen tiettyihin kohteisiin tarpeelliseksi, jotta kulutusta pystyttäisiin ohjaamaan vastuullisuutta tukevaan suuntaan. Kommentteissa viitataan myös joitakin kertoja ns. ympäristöveroon.

”Tämä on sitä porkkanapolitiikkaa, kun tähän asti on tarjottu vain keppiä. Tämä voi tehot paremmin.” (Nimimerkki TM1944, 25.10.2019)

”Helsingin kestävä kasvua pitää tukea, eiköhän Helsinkiä ole siihen kannustettu. Ei riitä, että tekee ympäristöystävällisiä ratkaisuja silloin, kun siihen kannustetaan. Kestävien ratkaisujen tekeminen voisi Helsingissä ja joka kaupungissa olla normi, eikä tukien kalastelua.” (Nimimerkki MikkeJN, 23.1.2019)

”Kannattaa ottaa huomioon, mitä ihmiset saadaan tekemään mielellään tai ainakin vähemmän vastahakoisesti, niin päästään pidemmälle.” (Nimimerkki xivis, 20.10.2018)

”Jos kaupunki oikeasti haluaa vähentää päästöjä, eikä vain kerätä itselleen lisää rahaa, pitäisi kannustaa rankaisemisen sijaan. Esimerkiksi maalämpöön siirtymiselle ja ilmalämpöpumpuille voisi antaa avustusta.” (Nimimerkki PJT, 2.12.2018)

Yllä olevat kommentit korostavat kannustinten olemassaolon merkitystä vastuullisen asumisen tukemiseksi. Vaikka luvussa 2.4.1. esitellyn mukaan kannustimet näyttävät olevan soveltuvia vain lyhytaikaiseksi ratkaisuksi, keskusteluissa nämä nousivat esille eniten keskustelua herättävänä politiikkakeinona. Vaikka teoria ei korosta kannustimia

lyhytkestoisen vaikutuksensa vuoksi, kommenteista voidaan tulkita niiden olevan keskeisiä motivaatiotekijöitä vastuullisuuden toteuttamisessa. Esimerkeistä voidaan huomata myös perinteisen keppi-porkkana – vastakkainasettelua. Keskusteluista voidaan tulkita kirjoittajien olevan tietoisia heidän mielestään toimivista politiikkakeinoista. Usea kirjoittaja kokee, että muutosta pitää tukea konkreettisemmin ja pitkäjänteisemmin. Erilaiset avustukset ja muut esim. taloudellisiin kannustimiin viittaavat keinot koetaan positiivisesti edistävän muutosta.

Kommentteja voidaan peilata moniin muihin teoriasta esiin nouseviin asioihin. Kuten Adabre ja Chan (2019) esittivät, asuminen on tärkeä osa sosiaalisen varallisuuden jakautumista. Kommentoinnin pohjalta voidaan todeta, että varallisuuden jakautuminen on todellisuudessa epätasaista, eivätkä kotitaloudet pysty täyttämään tarpeitaan asumisessa taloudellisten puutteiden vuoksi. Aineistosta nousee esiin esimerkkejä, jotka monella tapaa tukevat teoriaa vastuullisen asumisen taloudellisista esteistä. Taloudellisuuteen liitettävän keskustelun pohjalta voidaan olettaa, että halua ilmastoviisaan asumisen tai vastuullisen kuluttamisen tekemiseksi olisi, mutta resursseja ei.

4.1.2 Keskustelu poliitikkoihin kohdistuvasta epäuskosta

Toisena suurena teemana keskusteluista nousi esiin epäuskoisuus poliitikkoja ja vastuullisuuteen tähtääviä politiikkatekoja kohtaan. Epäuskoisuutta käsittelevä keskustelu voidaan jakaa kahteen suurempaan asiakokonaisuuteen. Yksi näistä on edellä mainittu epäuskoisuus poliitikkoja, poliittisia ryhmiä ja tämän myötä ilmastotoimia kohtaan. Toinen merkittävä asiakokonaisuus yhdistetään ilmastoteoista annettuun tietoon, sen riippumattomuuteen ja luotettavuuteen.

”Olen hyvin skeptinen juuri siksi, että pallo on poliittisilla päättäjillä.” (Nimimerkki Charlie Allah, 20.10.2018)

”Poliitikot tietysti äänestäjien talutusnuorassa ja on helpompi luvata ”toimia” kuin elintason rajua laskua eli ”ei-toimia”.” (Nimimerkki aito irtiotto populismista, 12.9.2020)

Kommentoijat kuvailevat epäluottamusta suorilla ilmaisuilla. Monen kommentin kohdalla ei jää tulkinnanvaraa sille, mitä ajatuksia kommentoijalla on poliittisia henkilöitä, ryhmiä tai heidän aikomuksiaan kohtaan. Kommenteissa nousee esiin epäuskoisuuden lisäksi politiikkatoimien päämäärän kyseenalaistamista. Yleisellä tasolla poliitikot saatetaan nähdä oman edun tavoittelijoina, päätösten perustuvan vastuullisuuden sijaan poliitikon oman valta-asemansa säilyttämiseen. Monessa kommentissa nousee esiin epäily siitä, että vastuullisuustoimien tarve on luotu vain näennäiseksi toiminnaksi.

””Kaupungeilla on keskeinen rooli ilmastonmuutoksessa...” Ei pidä paikkaansa. Hiilidioksidipäästöjen vähentämistä ei voi perustella järkisyillä. Ilmasto ei voida säädellä ihmisen tempuilla. Ilmaston vaihteluun vaikuttaa aurinko, maan rataparametrit, syklit yms. seikat. Hiilivapaa politiikka hukkaa valtavan määrän resursseja maailmassa, jossa olisi ihan oikeitakin ongelmia.” (Nimimerkki Carbonaattori, 12.9.2018)

”Tällöin on syytä kyseenalaistaa ja kysyä, kuka tästä hyötyy? Hyötyä on mm. uhkakuvilla luotu poliittinen ”tarve” jolla voidaan oikeuttaa oman puolueen esillä olo, ja sitä kautta lopulta oma valtion kassasta nostettava korkeakin liksa. Samalla lennellen jonninjoutaviin konferensseihin milloin minnekin, päivärahat kuitaten. Varsinkin jos puolueella ei yksittäisen uhkakuvan ulkopuolella ole substanssia oikein mihinkään muuhun. ” (Nimimerkki Mean Value, 2.12.2018)

Teoriaosuudessa on käsitelty politiikkakeinojen vaikuttavuutta ja poliitikkojen merkitystä vastuullisuutta tukevan ilmapiirin luomisessa. Vaikka tutkielmassa ei olla suoraan käsitelty poliitikkoihin kohdistuvaa luottamusta, teoriaosuudesta voidaan kuitenkin tehdä johtopäätöksiä luottamuksen olemassaolon tärkeydestä. Kuten Prati ja muut (2017) esittävät, auktoriteettina toimimisen lisäksi poliitikoilla on tärkeä tehtävä esimerkin näyttäjinä. Tämä ei kuitenkaan käytännössä voi toteutua, mikäli päättäjät eivät nauti kansalaisten luottamuksesta. Kommenttien perusteella voidaan muodostaa vain hypoteeseja politiikkakeinojen toimimattomuudesta, mikäli yleinen mielipide

poliitikoista on negatiivinen. Voidaan olettaa, että negatiivisen suhtautumisen kautta päädytään helpommin epäsuotuisiin vaikutuksiin, joita teoriaosuudessa on esitelty.

Vaikka kommentteissa esiin nousevat tahot eivät ole varsinaisesti poliittisia puolueita tai ryhmiä, ne voidaan nähdä poliittista ja yhteiskunnallista vaikutusvaltaa omaavina tahoina. Esimerkiksi kommentteissa esiintyvä Sitra tunnetaan yleisesti luotettavana lähteenä yhteiskunnallisesti merkittävässä aiheissa. Sitran oman määritelmän mukaan se on ”tulevaisuustalo, jonka visiona ja tavoitteena on Suomi, joka menestyy rakentamalla reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa.” Kiteytettynä Sitra on julkinen asiantuntija- ja projektiorganisaatio, mutta ei kuulu valtioneuvoston tai ministeriöiden toimivallan piiriin. Sitra on kuitenkin Eduskunnan alainen rahasto, ja sen päätöksenteko on sidottu suomalaiseen parlamentarismiin. (Sitra, 2024).

*”Sitran lukuihin en usko pätkääkään sillä se porukka on rahakäsi ojossa.”
(Nimimerkki Kari Hämäläinen, 18.5.2019)*

”Yle on alkanut kampanjoimaan Greenpeacen sanomaa, ja juttua riittää asteen tai kahden lämpenemisestä. Kukaan muu ei kerro vastaväitteitä asiassa. Tämä on Greenpeacen kommunistien suunnitelma, äärimmäisen harhauttava, verovaroin ylläpidettävä Ylen röyhkeää hyväksikäyttöä.” (Nimimerkki WEG, 12.9.2018)

Samaan auktoriteettiasemaan voidaan asettaa Yle sekä Greenpeace. Etenkin Greenpeacen nähdään olevan ilmastonmuutoksen vastaisen toiminnan edelläkävijä. Toiminta on ulottunut laajalti moneen vastuullisuuden osa-alueeseen. Greenpeacen mukaan heidän työkalupakkiinsa maailman pelastamiseksi kuuluu muun muassa tutkimus- ja vaikuttamistyö sekä rauhanomainen kansalaistottelemattomuus (Greenpeace, 2024). Tietolähteisiin pohjautuva epäluottamus on monella tapaa rinnastettavissa politiikkojen saamiin epäluottamusilmaisuihin. Molemmat yllä olevista kommentteista viittaavat välillisesti omien tavoitteiden täyttämiseen ja suunnitelmallisuuteen. Yllä esitelty kommentit tiivistävät kommentoijien

epäluottamusta tarjolla oleviin tietolähteisiin. Kommenttikentän lukijalle ei jää epäselväksi, mikä kommentoijien kanta on asiaan.

Viestinnälliset keinot nähdään tärkeinä keinoina kulutuskäyttäytymisen muokkaamiseksi. Teoriaosuudessa on esitelty viestinnällisten keinojen vaikutuksia. Voidaan todeta, että tilanne on monella tapaa ongelmallinen, mikäli viestintä koetaan epäluotettavaksi. Kuten Pape ja muut (2011) esittelivät, viestinnällä pyritään vaikuttamaan yksilöiden vastuuntuntoon. Voidaan olettaa, että vastuuntuntoon vaikuttaminen ei ole mahdollista, mikäli yksilöt kyseenalaistavat tiedon oikeellisuutta tai sen lähdettä. Poliitikkojen lisäksi erilaiset järjestöt, kuten kommentteissa esiintyvät, kantavat suurta vastuuta tiedon hankinnasta ja levittämisestä. Kuten teoriaosuudessa käsiteltiin, luotettavan tiedon puuttuminen saattaa toimia esteenä vastuulliselle asumiselle. Tiedon määrän lisääntymisen ja aineistosta saatujen kommenttien nojalla voidaan arvioida, että luotettavuuden arviointiin kohdistuvat haasteet näkyvät myös todennäköisesti tulevaisuudessa vastuullisuuden esteenä.

4.1.3 Keskustelu vastuullisuustoimien vaikutuksesta ja vastuunkannosta

Selkeästi eniten keskustelua herätti vastuullisuustoimien vaikutukset sekä vastuunkanto. Kommentteissa nousee esiin vastuullisuustoimien vähättelyä ja puhdasta asioiden kieltämistä. Kommenttiketjuista voidaan havaita jopa sarkastiseen sävyyn kirjoitettuja kommentteja. Keskeiseksi kysymykseksi muodostuu se, kenen vastuulla erilaisten vastuullisuustoimien toteuttaminen ja loppupeleissä ilmastonmuutoksen torjuminen on. Vaikka kommenttiketjuista voidaan havaita myös näkökulmia, jotka kannattavat vastuullisuustoimien lisäämistä, silti valtaosa kommenteista on epäileviä ja suhtautuvat asiaan negatiivisesti. Kommentteista voidaan havaita voimakkaita tunteita sekä skeptistä asennoitumista.

”Merkittävin ympäristövalinta on se, ostaako koiran vai ei. Seuraava on huvimatkailu. Sen jälkeen tulee asumismuoto. ... Suomen osuus on niin pieni, ettei suomalaisten tekemisillä tai tekemättä jättämisillä ole merkitystä.” (Nimimerkki Arto Jokinen, 19.5.2019)

”Kaikkein tehokkain henkilökohtainen keino vähentää päästöjä on tietysti kuolla pois: päästöt sen jälkeen nolla. Jos jokainen suomalainen tekisi tämän, ei sillä silti olisi lainkaan vaikutusta maailman kokonaispäästöihin. On turha kohkata ja syyllistää asioilla, joilla ei ole mitään merkitystä.” (Nimimerkki olli tamminen, 19.5.2019)

Osa kommentteista suhtautuu asumisen ilmastovaikutukseen jopa välinpitämättömästi. Ensimmäisessä esimerkissä kirjoittaja arvottaa asumisen viimeiseksi. Molemmat kommentit voidaan tulkita myös kärjistetyiksi näkemyksiksi vastuullisuustoimista.

”Oikein hyviä keinoja. Ilmaston lämpeneminen hidastuu nyt ainakin 0,007 asteella vuodessa. Jos upottaisi vielä muutaman miljoonan veronmaksajien rahoja ja heikentäisi vähän kansainvälistä kilpailukykyämme se saattaisi hidastua jopa 0,0071 asteella. ...” (Nimimerkki Prossimo Treno, 2.12.2018)

”... Jos jokainen kansalainen pääsisi CO₂ – nollapäästöihin, ei sillä silti olisi mitään merkitystä ilmastonmuutoksen torjunnassa. Yksittäiset kansalaiset voivat toki tehdä symbolisia ”ilmastotekoja” omaksi mielenrauhakseen mutta ei niillä mitään merkitystä ole, ei vaikka osallistuisimme niihin kaikki.” (nimimerkki olli tamminen, 19.5.2019)

”... Vaikka me täällä kylmässä pohjoisessa alentaisimme päästömme nolnaan, niin se ei hiukkaakaan alentaisi pallomme CO₂ – pitoisuutta. Ja koko EUkin päästelee vain 10% maailman kokonaispäästöistä. Fantasia, että Suomen tekemisillä olisi pallomme CO₂ – päästöissä jotain merkitystä, on omahyväistä tietämättömyyttä tai tyhmyyttä. Tai molempia.” (Nimimerkki Eikstotta, 11.9.2020)

Monet kommentoijat nostavat esiin ilmastonmuutosta mittaavia määreitä, kuten hiilidioksidipäästöt. CO₂-päästöjen määrää voidaan pitää yhtenä ilmastonmuutosta määrittelevänä suureena. Ilmastonmuutokseen liitettävien määreiden ja termistön käyttäminen saattaa antaa lukijalle vaikutelman, että kirjoittajalla on faktapohjaista tietoa asioista. Tämä voi kuitenkin olla vain vaikutelma, eikä kommentoijien tietämystä tai asiantuntijuutta voida varmentaa.

”Se, että teemme hyviä tekoja. ei poista sitä, että ne ovat vain symbolisia, ilman mitään vaikutusta toivottuun tulokseen.” (Nimimerkki Eikstotta, 12.9.2020)

”... todennäköisimmässä skenaariossa kaikki Suomen suunnittelemat ilmastoaktiviteetit tulevat olemaan täyttä ajanhukkaa ja näpertelyä. Ja kaiken lisäksi nämä Helsingin aiheet eivät ole muuta kuin puoluepolitiikka.” (Nimimerkki Risteilijä, 2.12.2018)

”Tottahan toivoa pitää olla, mutta katteettomaan optimismiin ei pidä sortua. Tosiasiat eivät muuksi muutu näpertelyllä ja odotellen, että muutkin alkaisivat tehdä ilmastostrategian mukaisia ympäristö-, energia-, kulutus- ja poliittistaloudellisia ratkaisuja.” (Nimimerkki Urheilu on hyvä asia, 20.10.2018)

Vastuunjakoa tehdään kommentteissa niin kuluttajien ja yritysten välille sekä Suomen ja muiden maiden välille. Esimerkkikommenttien lisäksi keskusteluissa nousee esille tiettyjä maita, joiden tunnetaan olevan suuria saastuttajia. Toimet leimataan useimmiten ”näpertelyksi” vailla todellisia vaikutuksia kokonaistilanteeseen. Kommenteista paistaa läpi ajatus siitä, että toimet ovat syystä tai toisesta joko väärin mitoitettuja, tai väärin kohdistettuja. Kohdistamisella viitataan tässä tapauksessa esimerkiksi maahan tai maanosaan, jossa vastuullisuustoimia pyritään edistämään. Kommenteissa nousee vastapuolena esiin esimerkiksi Intia tai Kiina, jotka stereotyyppisesti koetaan ilmastonmuutoksen ajureina. Joissakin kommentteista voidaan havaita myös toiveikkuutta, mutta kokonaiskuvaa voidaan luonnehtia pessimistiseksi.

Toimia kuvaillaan useimmiten vain symbolisiksi, yksilön omatuntoa lievittäviksi tekijöiksi. Asioita tarkastellaan monessa kommentissa pelkästään yksilötasolla, eikä ajatusta laajenneta suurempaan mittakaavaan tai huomioida kerrannaisvaikutusten mahdollisuutta. Vastuullisuustoimien ohessa nostetaan myös keskustelunaiheeksi niiden aiheuttamat kustannukset. Monessa kommentissa paistaa esiin vastuullisuustoimiin kohdistuva katkeruus, ja valtion varojen käytön kyseenalaistaminen. Voidaan todeta, että kommentteissa esiintyy vahvoja tunteita osittain myös siksi, että kommentoijat kokevat verovaroin rahoitettavan toimintaa, jota he itse eivät koe merkitykselliseksi.

Kommentoinnin pohjalta voidaan muodostaa käsitystä siitä, kuinka tärkeäksi kommentoijat kokevat ilmastonmuutoksen torjumisen ja vastuullisuuden edistämisen

eri konteksteissa. Se, kuinka tärkeänä kirjoittajat pitävät aihetta, heijastuu heidän asenteisiinsa ja kirjoitustapaansa aihetta kohtaan. Kuten teoriaosuudessa on esitelty, sisäiset tekijät, kuten asenne ja arvot vaikuttavat yksilön toimijuuteen vastuullisuuden osalta. Kommentoinnin pohjalta voidaan muodostaa joistakin suurpiirteisiä olettamia kirjoittajien arvomaailmasta ja tästä seuraavasta käytöksestä. Voidaan olettaa, että negatiiviseen sävyyn kirjoittavat eivät ole motivoituneita toimimaan vastuullisuuden omaksumiseksi. Tämä tulkinta voidaan tulkita ristiriitaiseksi, sillä todellisuudessa vastuullisuuden toteutuminen vaatii toimia niin kansallisella kuin kansainvälisen yhteistyön tasolla.

4.2 Ilmastoviisaan asumisen ristiriidat aineistossa

Tässä luvussa lisätään ymmärrystä edellä esiteltyjen teemojen, tässä tapauksessa keskustelujen ristiriidoista. Erilaisten ristiriitojen tarkastelun kautta pyritään syventymään ymmärrystä ilmastoviisasta asumista ja politiikkakeinoja kuvaavien keskusteluiden ympärillä. Ristiriitaa voidaan yleisesti luonnehtia tilanteeksi, jossa näkemykset, puheet, arvot tai toiminta ovat vastakkain toisistaan. Kuluttajat voivat kohdata erilaisia ristiriitoja päivittäisessä toiminnassaan.

Keskusteluista voidaan havaita monia teoriassa tyypillisesti esiintyviä löydöksiä. Keskusteluiden ja teorian yhteneväisyyksiä on koottu keskusteluita analysoivissa alaluvuissa. Teorian ja aineiston välisten yhteneväisyyksien lisäksi näiden välillä voidaan tulkita olevan myös ristiriitaisuutta.

Yhdeksi keskeiseksi ristiriidaksi muodostui vastuullisen asumisen merkityksen ja tämän vaikutuksen vähättelyn välille. Kuten Schrader & Thøgersen (2011) osoittavat, asumista pidetään yhtenä tärkeimpänä vaikutustekijänä ilmastonmuutokseen. Kyseinen tutkimus ei ole ainoa laatuaan, joka korostaa asumisen merkitystä ilmastonmuutoksen vastaisessa toiminnassa. Keskusteluissa esiin nouseva ajatusmalli toimien symbolisuudesta on vastakkainen suhteessa aiheesta tehtyyn tutkimukseen. Tässä vastakkain asettuu

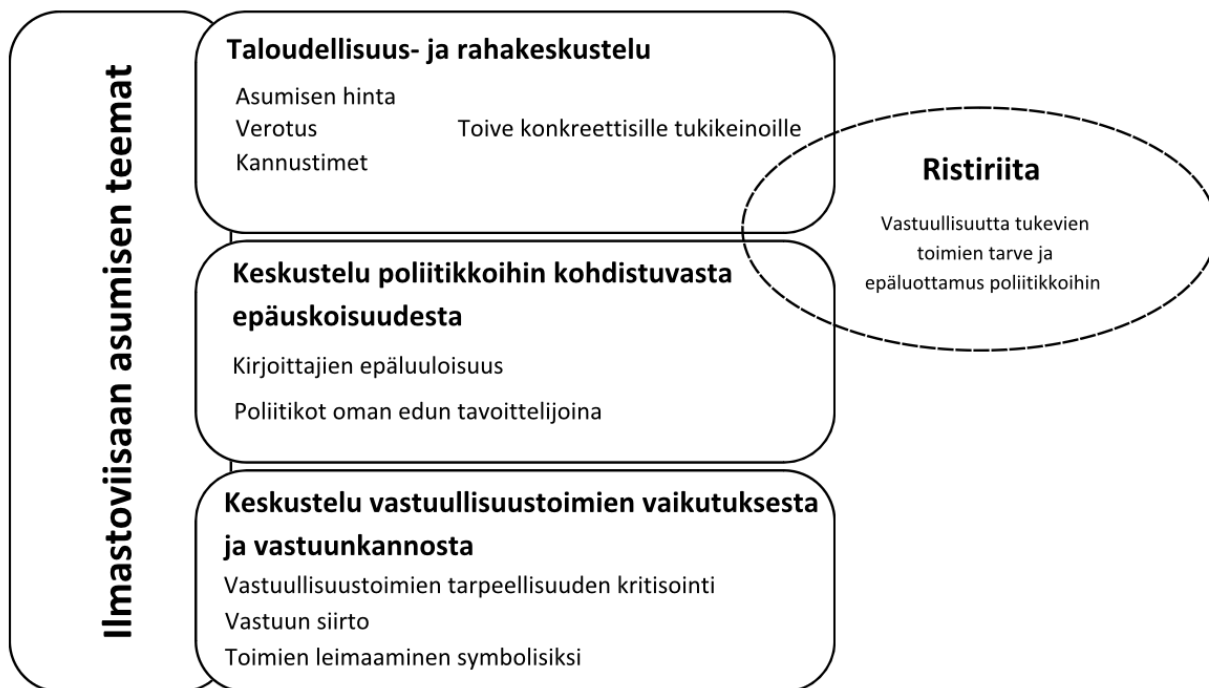
tutkimustieto ja ihmisten näkemykset toimien tarpeellisuudesta. Ristiriidan syitä voidaan tulkita monella eri tavalla. Yhdestä näkökulmasta ristiriitaa voi tulkita tekemällä oletuksia kirjoittajien arvomaailmasta ja asenteista vastuullisuutta kohtaan. Mikäli yksilö kokee omien valintojen olevan merkityksettömiä, voi hän väheksyä niiden vaikutuksia suuressa mittakaavassa. Tähän ristiriitaan voidaan linkittää myös keskusteluissa esiin nousnut epäluottamus saatavilla olevaan tietoon. Tunne oman toiminnan merkityksettömyydestä voi johtua myös puutteellisesta tiedosta, tai kokemuksesta ettei saatavilla oleva tieto ole luotettavaa.

Ristiriitaan saattaa vaikuttaa myös ilmastonmuutoksen tai vastuullisen asumisen luonne. Molemmat ovat laajoja ja monimutkaisia kokonaisuuksia, joita voi olla vaikea tulkita. On mahdollista, että kuluttaja ei pysty muodostamaan luotettavia arvioita toimien tarpeellisuudesta tai vaikutuksesta näiden osalta. Ilmastoviisaan asumisen tai vastuullisten kulutustapojen omaksuminen voi olla pitkäjänteistä toimintaa, ja niiden todellisia kauaskantoisia vaikutuksia on haasteellista arvioida.

Ristiriitoja voidaan tunnistaa myös keskusteluiden välillä. Taloudellisuuteen liittyvässä keskustelussa viitataan haluun toimia vastuullisemmin sekä toivotaan poliitikoilta konkreettisia tukikeinoja. Kuten edellisessä ristiriitatilanteessa, toisena kääntöpuolena keskusteluissa esiin nouseva vastuullisuustoimien vähätteleminen ja epäily toimien tarpeellisuudesta. Kirjoittajat kritisoivat kannustavaa otetta vastuullisuustoimien edistämiseksi, ja toivovat mm. taloudellisia kannustimia. Ristiriitaisena voidaan pitää myös sitä, että poliitikoilta toivotaan tukea mutta heihin ei luoteta.

Epäluottamus poliitikkoja kohtaan voi johtua monesta eri syystä. Ensimmäiseksi voidaan tilanteen arvioida johtuvan kirjoittajien odotusten ja poliitikkojen toimien olevan keskenään ristiriidassa. Esimerkiksi aikaisempien lupauksien pettäminen on voinut aiheuttaa kirjoittajissa näkemyksen siitä, ettei poliitikkoihin voi luottaa enää tapahtumien jälkeen. Tilanteen voidaan myös olevan ristiriitainen yksilön tarpeiden ja

toiveiden sekä poliittisten tavoitteiden välillä. Kyseisessä tilanteessa poliitikot ovat usein alttiita kritiikille ja epäilyksille.

Kuvio 3. Ilmastoviisaan asumisen teemat ja keskustelujen välinen ristiriita

Analyysiosuudessa tehdyt löydökset on eritelty kuvaajassa 3. Kuvaajaan on koottu aineistosta nousevat keskeiset teemat, sekä havainnollistetaan keskustelujen välistä ristiriitaa. Kuvaaja havainnollistaa pelkistetysti esiin nousseita keskustelunaiheita, sekä teemojen pääpiirteitä.

5 Johtopäätökset

Tämä luku kokoaa yhteen tutkielman keskeisimmät löydökset sekä esitellään tutkielman rajoitteita ja jatkotutkimuskysymyksiä. Keskeisimmät löydökset on lueteltu analyysiosiota mukaillen. Keskeisiä tuloksia peilataan ensimmäisessä luvussa määriteltyihin tavoitteisiin.

5.1 Keskeisimmät löydökset

Tämän tutkielman tarkoituksena oli analysoida ihmisten keskusteluja ilmastoviisaan asumisen ja politiikan yhteyden selvittämiseksi. Toisin sanoen tutkielman kautta haluttiin selvittää, millaisia tekijöitä kuluttajien vastuulliseen päätöksentekoon liittyy, miten nämä tekijät ja politiikkakeinot vaikuttavat vastuullisen asumisen omaksumiseen sekä kuinka nämä näkyvät ihmisten keskusteluissa. Tarkoituksen pohjalta muodostettiin kolme tavoitetta, jonka kautta pyrittiin syventämään ymmärrystä aiheen ympärillä.

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli muodostaa teoreettinen viitekehys, joka havainnollistaa kuluttajasta riippuvien tekijöiden ja politiikkakeinojen roolia ilmastoviisaan asumisen toteuttamisessa. Teorialuvussa pohjustettiin ensin kuluttajien vastuullista päätöksentekoa. Päätöksentekoa tarkasteltiin kuluttajaan liitettävien sisäisten ja ulkoisten tekijöiden kautta. Vastuullisen kuluttamisen lisäksi teorialuvussa keskeisessä osassa esiteltiin ilmastoviisasta asumista, sen merkitystä ja mahdollisia esteitä. Viimeisenä osana teorialukua käsiteltiin politiikkakeinoja ja niiden vaikutuksia vastuullisen kuluttamisen tukemiseksi. Aikaisempien tutkimusten pohjalta muodostettiin viitekehys, jota havainnollistetaan kuviossa 1. Kuviolla pyritään selkeyttämään kuluttajan monimutkaista päätöksentekoprosessia ja prosessiin vaikuttavia tekijöitä ilmastoviisaan asumisen omaksumiseksi. Kuvio havainnollistaa kuinka vastuullisuutta tukevilla politiikkakeinoilla kannustetaan kuluttajia toimimaan vastuullisemmin. Päätöksentekoon vaikuttavat tämän lisäksi politiikan muovaama

konteksti kuluttamiselle sekä yksilön sisäisiin tekijöihin kuuluvat motivaatiotekijät toiminnan muuttamiseksi kohti ilmastoviisasta asumista.

Tutkielman toisen tavoitteena oli tunnistaa, millaisia ilmastoviisaan asumisen teemoja politiikkakeinoihin liittyvään keskusteluun linkittyi. Tavoite saavutettiin tarkastelemalla DeCarbon Home- tutkimushankkeessa kerättyjen Helsingin Sanomien verkkoartikkeleiden kommenttiketjuja. Aineistoksi valikoiduissa verkkoartikkeleissa yhdistyi asumiseen, vastuullisuuteen ja politiikkaan liitettäviä aiheita. Tavoitteen saavuttamiseksi käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Tarkastelun kautta kommenttiketjuissa korostui kolme keskeisintä keskustelunaihetta, jonka pohjalta muodostettiin eri teemat. Tässä tutkielmassa yläkäsitteinä käytettäviä teemoja luonnehditaan laajempaa kokonaisuutta kuvaaviksi keskusteluiksi. Keskusteluista nostettiin esiin tarvittaessa myös pienempiä asiakokonaisuuksia, alakäsitteitä.

Yhtenä keskeisenä teemana löydettiin taloudellisuuteen ja rahaan liitettävä keskustelu. Yläkäsitteen keskusteluun Tämän alle muodostui kolme pienempää asiakokonaisuutta, joita olivat asumisen hintaan, verotukseen sekä kannustimiin liitettävät keskustelut. Yleisesti asumisen hintaa kritisoitiin liian korkeaksi. Asumisen hintaan liittyvissä kommentoinneissa viitataan myös poliitikkojen vastuuseen tilanteen parantamiseksi. Keskusteluissa nousee esiin vahvasti teoriassakin esitellyt taloudelliset esteet vastuullisen asumisen toteuttamiseksi. Keskusteluista voidaan tulkita kommentoijien toive vastuullisen asumisen konkreettiseksi tukemiseksi. Tässä yhteydessä nousee esiin esimerkiksi taloudellisten kannustinten vaikutus vastuullisuuden tukemiseksi.

Toiseksi teemaksi todettiin poliitikkoihin kohdistuvan epäuskoisuuden keskustelu. Kommenttiketjuissa nousi esiin paljon epäilyksiä poliittisia henkilöitä tai puolueita ja vastuullisuustoimia kohtaan. Keskusteluissa nousee esiin epäilykset toimien tarkoituksenmukaisuudesta sekä poliitikkojen motiiveista toimien tekemiseksi. Kommentoijat luonnehtivat poliitikkojen motiiveja jopa epärehellisen omaisiksi, omaa etuaan tavoitteleviksi. Samaan teemaan liitetään myös saatavilla olevan tiedon

kyseenalaistaminen. Vastuullisuustoimista ja ilmastonmuutoksesta tiedottavia tahoja kritisoidaan, sekä tiedon luotettavuutta arvioidaan negatiiviseen sävyyn. Tiedon ollessa keskeinen väline vastuullisuuden edistämässä, kirjoittajien asenteet viestivät jokseenkin huolestuttavasta luottamuspulasta poliitikkoja ja esiteltyjä organisaatioita kohtaan.

Kolmanneksi teemaksi esiin nousi keskustelu vastuullisuustoimien vaikutuksista ja vastuusta. Kuten edellinen, tämäkin keskustelu oli pitkälti negatiivinen ja vastuullisuustoimia epäilevä. Erona edelliseen keskusteluun, tässä tapauksessa epäluuloiset kommentit kohdistuivat toimien vaikutuksiin, eikä niistä päättäviin tahoihin. Vastuullisuustoimet leimattiin epäolennaisiksi, turhiksi ja symbolisiksi. Keskusteluista voidaan tulkita kirjoittajien asenteita ja skeptistä suhtautumista. Keskeisenä keskustelunaiheena nousee esiin Suomen merkityksen vähyys. Suomen tai EU:n mittakaavassa tehtäviä toimia ei koeta tarpeeksi tehokkaiksi tai merkittäviksi ilmastonmuutoksen hidastamiseksi. Osa kommenteista vihjailee vastuun olevan muualla, etenkin Euroopan ulkopuolisissa maissa.

Kolmas tavoite täytettiin tarkastelemalla aineiston ja teorian sekä aineiston sisäisiä ristiriitoja. Analysoinnin kautta pystyttiin tunnistamaan kaksi ristiriitaa, ensimmäinen teorian ja aineiston välillä, ja toinen keskusteluiden sisäisenä ristiriitana. Teorian ja aineiston väliseksi ristiriidaksi voidaan laskea aineistossa esiin nouseva asumisen ilmastovaikutuksen vähättely sekä teorian käsitys asumisen keskeisestä merkityksestä. Näkemuserot asumisen vaikutuksesta voi pohjautua moneen eri tekijään. Teorian valossa tähän saattavat vaikuttaa esimerkiksi luotettavaksi koetun tiedon puuttuminen. Toiseksi ristiriidaksi voitiin havaita kirjoittajien toiveiden ja samalla poliitikkoihin kohdistuvan epäuskoisuuden välillä. Aineistossa nousee esiin toive ja tarve ilmastoviisautta tukeville, konkreettisille toimille, mutta samanaikaisesti toimista päättäviin tahoihin ei luoteta.

Tutkielman löydöksistä voidaan todeta ilmastoviisauden ja politiikan olevan monia näkemyksiä ja merkityksiä esiin nostava aihe. Tutkimuksen tarkoituksena oli syventää

yhteyttä ja ymmärrystä näiden kahden aiheen välillä. Voidaan todeta, että tutkielman kautta pystyttiin syventämään ymmärrystä ilmastoviisaan asumisen ja politiikan välillä. Esiin nousevat teemojen voidaan nähdä olevan keskeisiä ja toistuvia näkemyksiä, jotka havainnollistavat ilmastoviisaan asumisen ja politiikan yhteyttä. Moninaiset näkemykset korostivat ilmastoviisaan asumisen ja politiikan kompleksista luonnetta.

5.2 Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimuskysymykset

Kuten monessa tutkimuksessa, myös tässä työssä on omat rajoitteensa. Tämän tutkimuksen kohdalla rajoitteena voidaan pitää ensisijaisesti aineiston keruun ajankohtaa sekä otannan määrää. Poliitikka-aiheista uutisointia löydettiin valitusta aineistosta hyvin vähän. Näin ollen aineistona käytetyt kommenttiketjut ovat vain pieni osa koko HS-digin kommenttiketjuista. Rajaus käytettäviin kommenttiketjuihin oli kuitenkin tarpeellista tutkielman aiheen vuoksi. Toisena rajoitteena voidaan nähdä aikaikkunaa, jonka väliltä käytettävä aineisto on kerätty. Aineiston keruun jälkeen on oletettavasti tehty uusia poliittisia päätöksiä vastuullisuuden tai ilmastoviisaan asumisen tukemiseksi. Maailman ja Suomen tilanne on muuttunut niin taloudellisesti kuin poliittisesti viimeisten aineistokeruiden jälkeen. Nämä oletettavasti saattavat myös vaikuttaa siihen, miten ja mitä kyseisestä aiheesta puhutaan. Tämän lisäksi suunnitellut vastuullisuustoimet saattavat riippua paljonkin siitä, mikä taho tai poliittinen puolue on mukana päättämässä asioista. Vaikka Helsingin Sanomia pidetään kansallisena mediana, aineiston keskittyminen vain suurempiin paikkakuntiin tai kaupunkeihin, voidaan nähdä ongelmallisena. Aineistossa vahvasti näkyvä pääkaupunkiseudun tai muuten suurien kaupunkien näkökulma tulee ottaa huomioon tutkimuksen tuloksia arvioitaessa.

Ensimmäisenä jatkotutkimusehdotuksena olisi syventyä taloudellisuuden teemaan. Tästä näkökulmasta olisi mielenkiintoista tarkastella tarkemmin taloudellisuuden tuottamia esteitä. Jatkotutkimusta olisi mahdollista tehdä niin kvalitatiivisella tai kvantitatiivisella metodilla. Laadulliseen tutkimukseen voitaisiin yhdistellä nykyisen aineiston lisäksi kotitalouksien haastatteluita, jonka kautta pystyttäisiin syventyä

aiheeseen. Tämän kautta voitaisiin vastata esimerkiksi seuraaviin tutkimuskysymyksiin: millaisia mielipiteitä tai havaintoja kuluttajilla on nykyisiin, ilmastoviisasta asumista tukeviin taloudellisiin kannustimiin? Millaisia haasteita kuluttajat tai kotitaloudet ovat joutuneet kohtaamaan taloudellisten esteiden myötä? Kvantitatiivisella metodilla voitaisiin tarkastella aihetta numeroiden kautta, esimerkiksi muodostamalla oletuksia tarvittavan käyttöpääoman määrästä.

Toisessa jatkotutkimusehdotuksessa syvennyttäisiin mielipiteiden muovaantumiseen. Aineistoa voitaisiin käyttää seuraavaksi tarkastelemaan yksityiskohtaisemmin median tai keskustelupalstojen roolia mielipiteiden muokkaamisessa. Mielipiteiden muovaantumista voitaisiin tutkia eri näkökulmista. Tutkimuksissa voitaisiin etsiä vastauksia mm. seuraaviin kysymyksiin: kuinka median kuvaukset ilmastoviisasta asumisesta ja politiikasta muokkaavat kuluttajien mielipiteitä? Kuinka ilmastonmuutoksen myötä tapahtuvien luonnonkatastrofien uutisointi vaikuttaa kuluttajien mielipiteeseen ilmastoviisaan asumisen tärkeydestä? Mikä rooli poliitikoilla on mielipiteiden muovaajana vastuullisuuden edistämässä? Kuinka paljon kansallinen poliittinen ilmapiiri vaikuttaa kuluttajien näkemyksiin vastuullisuudesta? Vaikka tutkimus on tarkastellut paljon median roolia mielipiteiden muokkaajana, koen asian tarkastelun myös tässä tietyssä kontekstissa merkittäväksi.

Lähteet

- Adabre, M. A., & Chan, A. P. (2019). Critical success factors (CSFs) for sustainable affordable housing. *Building and Environment*, 156, 203-214. Noudettu 21.2.2023 osoitteesta <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0360132319302744>
- Akhmat, G., Zaman, K., Shukui, T., & Sajjad, F. (2014). Does energy consumption contribute to climate change? Evidence from major regions of the world. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 36, 123-134. Noudettu 20.4.2023 osoitteesta https://www.researchgate.net/profile/Shukui-Tan/publication/303458202_Does_energy_consumption_contribute_to_climate_change/links/574402f608aea45ee84d1aa3/Does-energy-consumption-contribute-to-climate-change.pdf
- Antonetti, P., & Maklan, S. (2013). Moral emotions and self-regulation: An investigation in the case of ethical consumption. *European Advances in Consumer Research*, 133.
- Balderjahn, I., Buerke, A., Kirchgeorg, M., Peyer, M., Seegebarth, B., & Wiedmann, K. P. (2013). Consciousness for sustainable consumption: scale development and new insights in the economic dimension of consumers' sustainability. *AMS review*, 3, 181-192. Noudettu 20.2.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1007/s13162-013-0057-6>
- Broto, V. C. (2017). Urban governance and the politics of climate change. *World development*, 93, 1-15. Noudettu 13.2.2023 osoitteesta https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1532905/2/Castan_Broto_Manuscript.pdf
- Čapienė, A., Rūtelionė, A., & Tvaronavičienė, M. (2021). Pro-environmental and pro-social engagement in sustainable consumption: Exploratory study. *Sustainability*, 13(4),1601. Noudettu 22.4.2023 osoitteesta <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/4/1601>
- Carruthers, H., Casavant, T., & Eng, P. (2013). What is a "Carbon Neutral" Building. *Sustain. Build. Cent*, 1-6. Noudettu 14.9.2022 osoitteesta

https://etoolglobal.com/wp-content/uploads/2017/05/June-2013_WhatIsACarbonNeutralBuilding.pdf

- Csutora, M., & Zsóka, Á. (2011). Maximizing the efficiency of greenhouse gas related consumer policy. *Journal of Consumer Policy*, 34(1), 67-90. Noudettu 14.9.2022 osoitteesta DOI:10.1007/s10603-010-9147-0
- Cuaresma, J. C. (2017). Income projections for climate change research: A framework based on human capital dynamics. *Global Environmental Change*, 42, 226-236.
- De Young, R. (1993). Changing behavior and making it stick: The conceptualization and management of conservation behavior. *Environment and behavior*, 25(3), 485-505. Noudettu 12.2.2023 osoitteesta https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0013916593253003?casa_token=NiZq6rb9B4sAAAAA:i6COPpOojU0DwSqR1RfUsTkCSGJ6Z_Ku38X1sNpk-wDCf4pOHofy1Gpux_lm_4rNBpoAMiw0WNFR7A
- Dimitrova, T., Ilieva, I., & Angelova, M. (2022). Exploring Factors Affecting Sustainable Consumption Behaviour. *Administrative Sciences*, 12(4), 155. Noudettu 12.2.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.3390/admsci12040155>
- Eastaway, M. P., & Støa, E. (2004). Dimensions of housing and urban sustainability. *Journal of Housing and the Built Environment*, 1-5. Noudettu 30.3.2023 osoitteesta <https://www.jstor.org/stable/41107241>
- Eriksson, P., & Kovalainen, A. (2016). *Qualitative methods in business research* (2nd edition.). Sage Publications.
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Fisk, G. (1973). Criteria for a theory of responsible consumption. *Journal of marketing*, 37(2), 24-31. Noudettu 24.1.2023 osoitteesta <https://www.jstor.org/stable/1250047>
- Font Vivanco, D., Sala, S., & McDowall, W. (2018). Roadmap to rebound: How to address rebound effects from resource efficiency policy. *Sustainability*, 10(6), 2009. Noudettu 20.2.2023 osoitteesta 10.3390/su10062009
- Gardner, G. T., & Stern, P. C. (2008). The short list: The most effective actions US households can take to curb climate change. *Environment: science and policy for*

- sustainable development, 50(5), 12-25.
https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.3200/ENVT.50.5.12-25?casa_token=3jKc4ukTh4QAAAAA:7qv3a4IUIFbtpoHu9LoGS4uYJvCW4oNsztKAEgOinXP0S7h9lxV9BCuN6bqFpIW4OFSBEol_al46dw
- Gasper, R., Blohm, A., & Ruth, M. (2011). Social and economic impacts of climate change on the urban environment. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 3(3), 150-157. Noudettu 30.3.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2010.12.009>
- Gupta, S., & Agrawal, R. (2018). Environmentally Responsible Consumption: Construct Definition, Scale Development, and Validation: Environmentally Responsible Consumption. *Corporate social-responsibility and environmental management*, 25(4), 523-536. Noudettu 9.10..2022 osoitteesta <https://doi.org/10.1002/csr.1476>
- Greenpeace (2024). <https://www.greenpeace.org/finland/>
- Hanketietoa, DeCarbon Home. <https://decarbonhome.fi/hanketietoa/>
- Hansen, J. (2007). Climate catastrophe. *New Scientist*, 195(2614), 30-34. Noudettu 9.11.2022 osoitteesta doi: 10.1016/S0262-4079(07)61903-4
- Hermeneuttinen kehä, Tieteen Termipankki. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:hermeneuttinen_keh%C3%A4.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. & Sinivuori, E. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15. uud. p.). Tammi.
- Hong T, Koo C, Kim J, Lee M, Jeong K. A review on sustainable construction management strategies for monitoring, diagnosing, and retrofitting the building's dynamic energy performance: focused on the operation and maintenance phase. *Appl Energy* 2015;155:671–707. Noudettu 23.3.2023 osoitteesta <http://dx.doi.org/10.1016/j.apenergy.2015.06.043>.
- HSY Ilmastoviisas asumienn, Helsingin seudun asuntoraportti 2017 https://www.hsy.fi/globalassets/ilmanlaatu-ja-ilmasto/tiedostot/ilmastoviisas-asuminen_net_100.pdf

- Valtioneuvosto (2022) Uusi ilmastolaki voimaan heinäkuussa. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/uusi-ilmastolaki-voimaan-heinakuussa>
- Ikeme, J. (2003). Equity, environmental justice and sustainability: incomplete approaches in climate change politics. *Global environmental change*, 13(3), 195-206.
- Ikeme, J. (2003). Equity, environmental justice and sustainability: incomplete approaches in climate change politics. *Global environmental change*, 13(3), 195-206.
Noudettu 20.2.2023 osoitteesta
- Jackson, T. (2004). Negotiating Sustainable Consumption: A review of the consumption debate and its policy implications. *Energy & Environment*, 15(6), 1027-1051.
<https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1260/0958305043026573>
- Jakob, M. (2007). The drivers of and barriers to energy efficiency in renovation decisions of single-family home-owners. Center for Energy Policy and Economics CEPE, Department of Management, Technology and Economics, ETH Zurich, Switzerland.< http://www.cepe.ethz.ch/publications/workingPapers/CEPE_WP56.pdf>[22 March 2010].
- Jokinen, A., Juhila, K., & Suoninen, E. (2016). Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Vastapaino.
- Kelly, P. M., & Adger, W. N. (2000). Theory and practice in assessing vulnerability to climate change andFacilitating adaptation. *Climatic change*, 47(4), 325-352.
Noudettu 17.9.2022 osoitteesta
<https://link.springer.com/article/10.1023/a:1005627828199>
- Laajalahti, A., Valli, R., & Aaltola, J. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teorettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.
- Lazaric, N., Le Guel, F., Belin, J., Oltra, V., Lavaud, S., & Douai, A. (2020). Determinants of sustainable consumption in France: the importance of social influence and environmental values. *Journal of Evolutionary Economics*, 30, 1337-1366.
Noudettu 17.1.2023 osoitteesta
<https://link.springer.com/article/10.1007/s00191-019-00654-7>

- Lindén, A. L., & Carlsson-Kanyama, A. (2003). Environmentally friendly disposal behaviour and local support systems: lessons from a metropolitan area. *Local Environment*, 8(3), 291-301. Noudettu 20.1.2023 osoitteesta <https://lup.lub.lu.se/search/publication/949993>
- Longhofer, W., Schofer, E., Miric, N., & Frank, D. J. (2016). NGOs, INGOs, and environmental policy reform, 1970–2010. *Social Forces*, 94(4), 1743-1768. Noudettu 20.2.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1093/sf/sow031>
- Ympäristöministeriö (2019). Ilmastobarometri 2019: Suomalaiset haluavat ilmastokriisin ratkaisut politiikan ytimeen. [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Ilmastobarometri_2019_Suomalaiset_haluav\(49670\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Ilmastobarometri_2019_Suomalaiset_haluav(49670))
- Miller, W., & Buys, L. (2013). Factors influencing sustainability outcomes of housing in subtropical Australia. *Smart and sustainable built environment*, 2(1), 60-83. S. Hayles, C., Dean, M., A. Lappin, S., & E. McCullough, J. (2013). Climate change adaptation: A decision support framework to encourage environmentally responsible behaviour. *Smart and Sustainable Built Environment*, 2(2), 192-214. Noudettu 2.2.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1108/20466091311325854>
- Otto, I. M., Reckien, D., Reyer, C. P., Marcus, R., Le Masson, V., Jones, L., ... & Serdeczny, O. (2017). Social vulnerability to climate change: A review of concepts and evidence. *Regional environmental change*, 17(6), 1651-1662. Noudettu 17.10.2022 osoitteesta <https://link.springer.com/article/10.1007/s10113-017-1105-9>
- Pape, J., Rau, H., Fahy, F., & Davies, A. (2011). Developing policies and instruments for sustainable household consumption: Irish experiences and futures. *Journal of Consumer Policy*, 34(1), 25-42. Noudettu 20.4.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1007/s10603-010-9151-4>
- Prati, G., Albanesi, C., & Pietrantoni, L. (2017). The interplay among environmental attitudes, pro-environmental behavior, social identity, and pro-environmental institutional climate. A longitudinal study. *Environmental Education Research*, 23(2), 176-191. Noudettu 22.10.2022 osoitteesta <https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1080/13504622.2015.1118752>

- S. Hayles, C., Dean, M., A. Lappin, S., & E. McCullough, J. (2013). Climate change adaptation: A decision support framework to encourage environmentally responsible behaviour. *Smart and Sustainable Built Environment*, 2(2), 192-214. Noudettu 22.10.2022 osoitteesta https://purehost.bath.ac.uk/ws/portalfiles/portal/11514892/Hayles_2013_SSB_E_2_2.pdf
- Sitra (2024). <https://www.sitra.fi/teemat/sitra/>
- Schrader, U., & Thøgersen, J. (2011). Putting sustainable consumption into practice. *Journal of consumer policy*, 34(1), 3-8. Noudettu 15.11.2022 osoitteesta DOI 10.1007/s10603-011-9154-9
- Seyfang, G. (2010). Community action for sustainable housing: Building a low-carbon future. *Energy Policy*, 38(12), 7624-7633. Noudettu 21.2.2023 osoitteesta https://ueaeprints.uea.ac.uk/id/eprint/20414/1/Seyfang_EnergyPolicy.pdf
- Sharma, R., & Jha, M. (2017). Values influencing sustainable consumption behaviour: Exploring the contextual relationship. *Journal of business research*, 76, 77-88. Noudettu 22.10.2022 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.03.010>
- Sheoran, M., & Kumar, D. (2021). Conceptualisation of sustainable consumer behaviour: converging the theory of planned behaviour and consumption cycle. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal*. Noudettu 19.2.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1108/QROM-05-2020-1940>
- Shwom, R., & Lorenzen, J. A. (2012). Changing household consumption to address climate change: social scientific insights and challenges. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 3(5), 379-395. Noudettu 3.10.2022 osoitteesta <https://doi.org/10.1002/wcc.182>
- Stern, P. C. (2000). New environmental theories: toward a coherent theory of environmentally significant behavior. *Journal of social issues*, 56(3), 407-424. Noudettu 19.2.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00175>
- Stern, P. C., & Dietz, T. (1994). The value basis of environmental concern. *Journal of social issues*, 50(3), 65-84. Noudettu 19.2.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1994.tb02420.x>

- Thøgersen, J. (2005). How may consumer policy empower consumers for sustainable lifestyles?. *Journal of consumer policy*, 28(2), 143-177. Noudettu 17.11.2022 osoitteesta DOI: 10.1007/s10603-005-2982-8
- Thøgersen, J., & Ölander, F. (2002). Human values and the emergence of a sustainable consumption pattern: A panel study. *Journal of economic psychology*, 23(5), 605-630. Noudettu 9.1.2023 osoitteesta [https://doi.org/10.1016/S0167-4870\(02\)00120-4](https://doi.org/10.1016/S0167-4870(02)00120-4)
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Turner, K. (2009). Negative rebound and disinvestment effects in response to an improvement in energy efficiency in the UK economy. *Energy Economics*, 31(5), 648-666. Noudettu 20.2.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2009.01.008>
- Van Bueren, E., & De Jong, J. (2007). Establishing sustainability: policy successes and failures. *Building Research & Information*, 35(5), 543-556. Noudettu 20.2.2023 osoitteesta DOI: 10.1080/09613210701203874
- Weber, E. U. (2010). What shapes perceptions of climate change?. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 1(3), 332-342. Noudettu 9.1.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1002/wcc.41>
- Winston, N. (2009). Urban regeneration for sustainable development: the role of sustainable housing?. *European Planning Studies*, 17(12), 1781-1796. Noudettu 8.11.2022 osoitteesta <https://doi.org/10.1080/09654310903322306>
- Winston, N. (2022). Sustainable community development: Integrating social and environmental sustainability for sustainable housing and communities. *Sustainable Development*, 30(1), 191-202. Noudettu 8.11.2022 osoitteesta DOI: 10.1002/sd.2238
- Wolff, F., & Schönherr, N. (2011). The impact evaluation of sustainable consumption policy instruments. *Journal of Consumer Policy*, 34(1), 43-66. Noudettu 15.3.2023 osoitteesta DOI:10.1007/s10603-010-9152-3
- Yang, J., & Yang, Z. (2015). Critical factors affecting the implementation of sustainable housing in Australia. *Journal of Housing and the Built Environment*, 30, 275-

292. Noudettu 15.1.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1007/s10901-014-9406-5>